

Tampereen Ammattikorkeakoulu
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Kemppinen Jarmo
Koikkalainen Kati

Kehittämishanke

Portfolion hyödyntäminen opiskelijoiden oman osaamisen kartoittamisessa ja työuran edistämisessä

Työn ohjaaja Jukka Kurenniemi
Tampere 10/2011

Tampereen ammattikorkeakoulu
Ammatillinen opettajakorkeakoulu
Opettajankoulutuksen kehittämishanke

Kemppinen, Jarmo ja Koikkalainen, Kati
Portfolion hyödyntäminen opiskelijoiden oman osaamisen kartoittamisessa ja työuran edistämisessä
31 sivua., liitteet 40 sivua
Lokakuu 2011
Työn ohjaaja Jukka Kurenniemi

TIIVISTELMÄ

Kehityshankkeessa tarkastellaan Lappeenrannan teknisen yliopiston ympäristötekniikan ja Raja- ja merivartiokoulun näkökulmasta portfoliota ja siihen liittyviä mahdollisuuksia. Aluksi määritellään portfolion eri muodot ja käyttötarkoitus, joka kitetytyy osaamisportfolion hyödyntämismahdollisuuksien tarkasteluun kummassakin organisaatiossa.

Osaamisportfolio on muotoutunut porfolioiden kehittymisen myötä omaksi kokonaisuudekseen. Osaamisportfolion rakentuminen on lähtenyt liikkeelle alun perin oppimispäiväkirjasta. Oppimispäiväkirjalla on pitkät perinteet. Kun vähitellen huomattiin, että oppimispäiväkirjaa voi laajentaa, syntyi portfolioita, jonka yksi muoto osaamisportfolio on.

Luonteeltaan kehityshanke vastaa laadullista tutkimusta. Kehittämishankkeessa käytetty tutkimusmenetelmä on kvalitatiivinen. Tässä tutkimusmenetelmässä korostuu tutkimuskohteen taustaan, tarkoitukseen ja merkitykseen liittyvät näkökulmat.

Hankkeen tuloksena laadittiin arviointiraportti, jossa pyrittiin selvittämään portfolion hyödyntämiseen liittyvät mahdollisuudet LUT:in Ympäristötekniikan koulutusohjelmassa ja Raja- ja merivartiokoulun henkilökuntakursseilla.

Sisällysluettelo

1	Johdanto.....	5
2	Kehittämishankkeen aihe ja taustaa.....	7
2.1	Keskeisiä määritelmiä ja rajauksia.....	8
2.2	Kehityshankkeen tutkimusmenetelmä ja tutkimusprosessi	9
2.3	Kehityshankkeen rakenne	9
2.4	Aikaisemmat tutkimukset ja lähdeaineisto	10
3	Portfolion määrittäminen	11
3.1	Kokoelma	11
3.2	Väline	12
3.3	Prosessi	12
3.4	Tuotos	12
3.5	Portfolion käyttötarkoitus	13
3.6	Portfolion muodot	14
3.6.1	Perusportfolio	15
3.6.2	Näyteportfolio.....	15
3.6.3	Arviointiportfolio.....	16
3.6.4	Prosessi- tai osaamisportfolio	17
3.6.5	Verkkportfolio	17
4	Osaamisportfolion määrittäminen ja käyttö.....	19
4.1	Osaamisportfolion tavoitteet, tarkoitus ja muoto.....	19
4.2	Osaamisportfolion sisältö ja rakenne	20
4.3	Osaamisportfolion mahdollisuudet	22
4.4	Osaamisportfolion mahdollisuudet Lappeenrannan teknisen yliopiston ympäristötekniikan koulutusohjelman näkökulmasta.....	23
4.5	Osaamisportfolion mahdollisuudet Rajavartiolaitoksen näkökulmasta.....	24
5	Pedagogiset perustelut osaamisportfoliotyöskentelyn käyttöönotolle.....	25
6	Yhteenvedo ja pohdinta	27
	Lähteet.....	30

Liitteet

Liite 1: Ohje osaamisportfolion ja näyteportfolion kokoamiseen (Lappeenrannan teknillinen yliopisto, ympäristötekniikan koulutusohjelma)

Liite 2: Ohje osaamisportfolion ja näyteportfolion kokoamiseen (Raja- ja merivartiokoulu)

Lyhenneluettelo

AHOT Aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen.
HOPS Henkilökohtainen opintosuunnitelma
LUT Lappeenrannan teknillinen yliopisto
RMVK Raja- ja merivartiokoulu

1 Johdanto

Nyky-yhteiskunta on jatkuvan muutoksen kourissa, mikä edellyttää työmarkkinoille tulevilta työntekijöiltä monipuolisia valmiuksia ja uudenlaisia kommunikaatiotaitoja. Pitkälti kysymys on siitä, kuinka yksilön identiteetti muodostuu. Persoonan identiteetin ympärille rakentuu hänen tuleva ammatillinen osaamisensa. Osa tätä kokonaisuutta on vastuun kantaminen ja sitoutuminen työtehtäviin.

Osaaminen muodostuu entistä tärkeämmäksi kokonaisuudeksi tulevilla työmarkkinoilla. Osaamista tukee yksilön halukkuus etsiä uudenlaisia ratkaisumalleja ja kykyä oppia tekemistään virheistä. Osaamisen lisäksi erityisen merkittävään asemaan nousevat erilaiset kommunikaatio- ja vuorovaikutustaidot.

Tulevaisuuden haasteet laittavat pohtimaan kuinka esimerkiksi Raja- ja merivartiokoulusta valmistuvat opiskelijat täyttävät heille asetetut koulutustavoitteet ja sitä kautta työelämän vaatimukset. Vaikka Rajavartiolaitos tarjoaa koulutusohjelmista valmistuneille henkilölle kohtuullisen turvallisen ja varman työpaikan, on yhteiskunnan muuttuessa silti kyettävä etsimään uusia toimintatapoja ja edistämään henkilökohtaista persoonallista kasvua.

Raja- ja merivartiokoulun koulutusohjelmista valmistuu raja- ja merivartiota sekä upseereita. Raja- merivartiokoulu järjestää myös jatkuvaa täydennyskoulutusta koko Rajavartiolaitoksen henkilökunnalle. Ns. yhden koulun järjestelmä tarjoaa merkittäviä mahdollisuuksia koota osaamista kokonaisuuksiksi. Tähän portfolion hyödyntäminen tarjoaa yhden oivallisen välineen jokaisen opiskelijan henkilökohtaisen osaamisen kehittämiseen.

Lappeenrannan teknillisen yliopiston ympäristötekniikan opiskelijat ovat laaja-alaisia ympäristötekniikan asiantuntijoita, joiden tulevat työmarkkinat löytyvät hyvin laajalta työelämän sektorilta. Heidän työpaikkansa eivät ole vain tietyn teollisuuden alan piirissä, vaan laajalti hyvinkin erilaisissa tehtävissä sekä kunnan, yritysten että eri teollisuuden alojen parissa. Ympäristötekniikan diplomi-insinöörit voivat työskennellä esimerkiksi asiantuntija-, suunnittelu-, tuotanto-, johto-, myynti- ja markkinointi-, tutkimus- ja opetus- sekä viranomais- ja järjestötehtävissä. Laaja-alainen koulutus asettaa omat haas-

teensa työmarkkinoille siirryttäessä. Työnhakuvaiheessa opiskelijan on osattava markkinoida itsensä ja oma osaamisensa ja kohdentaa ne hakemaansa työtehtävään. On suositeltavaa, että opiskelija jo opintojen aikana suuntaa omia opintojaan niin, että opinnot tukevat hänen sijoittumistaan haluamaansa työelämän sektorille. Osaamisportfolioprosessi tukee opiskelijoita oman osaamisen esiintuomisessa ja auttaa heitä kasaamaan näyteportfoliot työnhakua varten.

Työelämän muutoksen tarkastelussa portfolio on nähty yhdeksi väyläksi muutoksen toteuttamiselle ja uudentyypisille näkökulmille (Niikko 2000, 8). Portfolio on kuitenkin vielä varsin tuntematon toimintatapa useimmille opiskelijoille ja opettajille. Sitä kautta portfolion tarkastelu osaamisen kehittämisen välineenä luo mielenkiintoisen tutkimusasetelman.

2 Kehittämishankkeen aihe ja taustaa

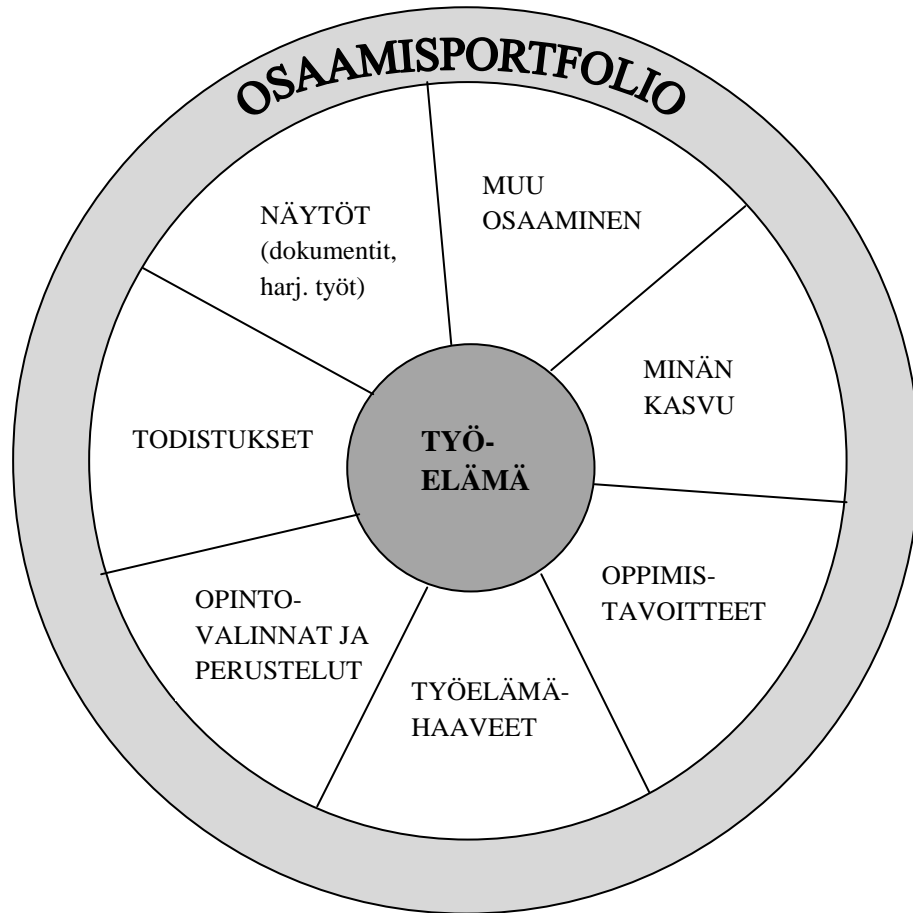
Kehityshankkeen keskeisenä kohteena on portfolio ja sen hyödyntäminen Lappeenrannan teknillisen yliopiston (LUT) ja Raja- ja merivartiokoulun (RMVK) opetuksessa. Lappeenrannan teknillisen yliopiston ympäristötekniikan koulutusohjelma ja Raja- ja merivartiokoulu eivät joitakin yksittäisiä kokeiluita lukuun ottamatta ole hyödyntäneet portfolioa eri muodoissaan. Kehityshankkeessa perehdytään portfolion tarjoamiin mahdollisuuksiin opetuksessa.

Kehittämishankkeen tavoitteena on laatia portfolion käytön hyödyntämistä arvioiva raportti Lappeenrannan teknillisen yliopiston ja Raja- ja merivartiokoulun tarpeisiin. Raportissa perehdytään portfolio työskentelyyn. Tarkoituksena on selkeyttää opiskelijoille ja opettajille portfolio työskentelyn mahdollisuuksia, ohjata opiskelijoita ja opettajia kokeilemaan erilaisia toteuttamismalleja portfoliolle. Sitä kautta tavoitteena on selvittää osaamisportfolion hyödyntämismahdollisuuksia opiskelijoiden työnsuussa Lappeenrannan teknillisestä yliopistosta valmistuneiden ympäristötekniikan diplomi-insinöörien sekä Rajavartiolaitoksen palvelukseen koulutetun henkilökunnan virkauran aikana. Kehittämishanke kiteytyy arviointiraporttiin, jonka toivotaan synnyttävän uusia ratkaisumalleja tutkivaan työskentelyyn ja oppimiseen.

Kehittämishankkeessa etsitään vastausta seuraaviin kysymyksiin:

Kuinka portfolioa voidaan hyödyntää opiskelijoiden oman osaamisen kartoittamisessa?
Miten opiskelijat voivat edistää portfolion avulla omaa työuraansa?

Kehityshankkeen tutkimusongelma muodostuu kahdesta kysymyksestä, jotka ovat kehityshankkeen keskeistä sisältöä. Havainnollisuuden kannalta on mielekästä selventää portfolion teoreettista taustaa sekä historiaa. On syytä määrittää portfolion muodot ja erilaiset käyttötarkoitukset. Syvemmässä tarkastelussa selvitetään erityisesti osaamisportfolion sisältöä ja rakennetta. Nämä kaikki kootaan yhteenvetoon, johon pyritään kokoamaan osaamiseen liittyvän portfolion mahdollisuudet. Raportin lisäksi tehdään Lappeenrannan teknillisen yliopiston ympäristötekniikan koulutusohjelmää ja Raja- ja merivartiokoulua varten liite, johon pyritään kokoamaan ohje osaamisportfolion koostamisesta. Edellä kerrottu viitekehys esitetään kuvassa 1.

Kuvio 1. Osaamisportfolion, osaamisen kartoittamisen ja työelämään siirtymisen yhteys.

2.1 Keskeisiä määritelmiä ja rajauksia

Kehityshankkeen keskeisiä käsitteitä ovat portfolio, osaamisportfolio ja reflektointi. *Portfolio* tarkoittaa suomen kielessä useimmiten uraportfoliota, johon henkilö kokoaa näytteet koulutuksestaan, työnäytteistään sekä taidoistaan. Portfoliota käytetään työhaussa, opiskelupaikan haussa, uralla etenemisessä sekä oman ammatillisen kehittymisen seurannassa ja opitun itsearviointissa. Portfoliot ovat olleet yleisiä taiteilijoiden käytössä, mutta ovat laajentuneet muiden luovan työn tekijöiden sekä opiskelijoiden pariin. (<http://wikipedia.org/wiki/Portfolio> viitattu 14.12.2010).

Osaamisportfolion tarkoituksena on tehtävien tai suoritusten lisäksi osoittaa yhden tai useamman opintokokonaisuuden tai niiden sisältämien opintojaksojen tavoitteiden ja sisältöjen mukaista osaamista. Osaamisportfolioon voi liittää koulutuksessa, työssä tai elämäkokemuksen kautta ja hankittua osaamista osoittavia dokumentteja. (www.diak.fi/files/diak/Diaktori/AHOT_portfolio.pdf viitattu 14.12.2010).

Reflektio on yleiskäsite oppijan mielen sisäisille prosesseille ja tiedon muodostumiselle sekä emotionaalisille toiminnoille, joilla yksilö pyrkii selvittämään kokemuksiaan tavoitteenaan uuden tiedon rakentuminen tai uusien näkökulmien löytäminen. Reflektio on välttämätön sekä yksilön että organisaation oppimiselle. Syvälinen oppiminen edellyttää teorian ja käytännön ymmärtämistä. Reflektiivisessä prosessissa pyritään tähän tietoiseen ymmärtämiseen. Yksilöllistä reflektiivistä prosessointia tapahtuu mm. portfolion tai oppimispäiväkirjan kirjoittamisessa, samoin kuin vuorovaikutteisissa oppimisprosesseissa. (<http://fi.wikipedia.org/wiki/Reflektio> viitattu 14.12.2010).

2.2 Kehityshankkeen tutkimusmenetelmä ja tutkimusprosessi

Kehityshankkeen tavoitteena on saatavissa olevan kirjallisuuden ja elektronisen aineiston pohjalta selvittää keskeisiä mahdollisuuksia, kuinka portfolion käyttöä voidaan hyödyntää opiskelijoiden oman osaamisen kartoittamisessa sekä tulevan työuran edistämisessä. Tutkimusongelmaa lähestytään laadullisin menetelmin, selvittämällä kirjallisuuden ja elektronisen aineiston avulla portfolion eri määritelmiä, tulkintoja ja käyttömahdollisuuksia.

Hankkeessa tuodaan esiin portfolion käyttötarkoituksia ja selvitetään niiden eri muodot. Edellä kerrottu kiteytyy osaamisportfolion tarjoamien mahdollisuuksien tarkasteluun. Tarkastelun tuloksena tuotetaan liitteeksi ohjeet osaamisportfolion kokoamiseksi Lappeenrannan teknillisen yliopiston ympäristötekniikan koulutusohjelmaan ja Raja- ja merivartiokoulun henkilökuntakursseille.

2.3 Kehityshankkeen rakenne

Johdannon jälkeen kappaleessa kaksi selvitetään kehityshankkeen taustaa. Kappaleessa kolme määrittellään portfolio. Tämä toimii siltana osaamisportfoliolle, jonka hyödyntäminen on kehityshankkeen keskiössä.

Kehityshankkeen teoreettinen pääpaino on kappaleissa kolme, neljä ja viisi. Keskeisin osuus kehityshankkeessa on käytännön ohje osaamisportfolion hyödyntämisestä Lappeenrannan teknillisen yliopiston ympäristötekniikan koulutusohjelmassa ja Raja- meri-

vartiokoulussa. Ohjeiden tarkoitus on antaa käytännön malli osaamisportfolion hyödyntämisestä.

2.4 Aikaisemmat tutkimukset ja lähdeaineisto

Varsinaisesti osaamisportfolion hyödyntämiseen tulevalla työuralla, ei löytynyt tutkimuksia. Helsingin yliopisto on laatinut opiskelijoille ohjeen, kuinka opiskelijat voisivat hyödyntää osaamisportfoliota omassa opiskelussaan. Aihetta on käsitelty myös monissa osaamisen tunnistamiseen liittyvissä elektronisissa artikkeleissa (AHOT).

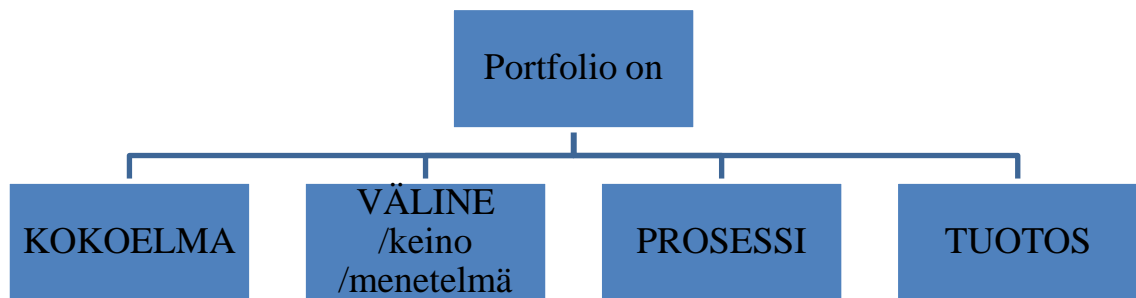
Aihepiiriin liittyvä kirjallisuus painottuu varsin voimakkaasti englanninkieliseen kirjallisuuteen. Suomalaisia portfoliota käsitteleviä teoksia on jonkun verran. Tämän kehityshankkeen kannalta keskeisimpiä teoksia niistä ovat Niikon (2000) ja Tauben (1995) kirjoittamat teokset. Lisäksi portfoliosta on kirjoitettu erilaisia tutkimuksia monissa eri yliopistoissa.

3 Portfolion määrittäminen

Portfolio sana tulee kahdesta latinan kielisestä sanasta portare ja folia, jotka tarkoittavat kantamista ja lehteä tai paperia (Taube1998, 11). Alun perin portfolio on tarkoittanut kannettavaa laatikkoa tai rasiaa (Niikko 2000, 12). Nykyään sitä nimitetään useimmin salkuksi tai kansiksi, jonne erilaiset työt sijoitetaan (Murray 1994, 33-34). Kansio antaa jollakin tasolla kuvan opiskelija kehityksestä ja oppimisesta (Taube 1998, 11).

Portfolio on *opiskelijan tekemistä töistä koostuva mielekäs kokoelma, joka kertoo hänen työskentelystään, edistymisestään ja saavutuksistaan yhdellä tai useammalla alueella, ja jossa on mukana opiskelijan omakohtaisia pohdintoja.*" (Paulson,Paulson, Mayer 1991)

Suomessa portfolioa on alettu kutsua ansiokansiksi, kasvukansiksi, oppimissalkuksi, arviointikansiksi, työkansiksi ja työnäyteporfolioksi (Niikko 2000, 12). Niikon (2000, 12-13) mukaan portfolio-käsitteen merkitystä voidaan laajentaa tarkastelemalla portfolioa kokoelmana, välineenä, prosessina ja tuotoksena.

Kuvio 2. Portfolion määrittelyä (Niikko 2000, 13).

3.1 Kokoelma

Lähtökohtaisesti portfolioa pidetään erilaisten kirjoitusten kokoelmana, joka on yhdistetty työelämässä toimiviin ihmisiin (Niikko 2000, 13). Portfolioon on liitetty sekä valikoimatonta että valikoitua informaatiota, esimerkiksi kokoelma luonnoksia, suunnitelmia ja valmiita tuotteita. Vähitellen portfolioon liitettävään aineistoon yhdistettiin suunnitelmallisuus ja tavoitteellisuus (Niikko 2000, 13). Ajallisesti portfolioa voidaan työ-

tää usean vuoden aikana, tai se voi olla yhden kurssin tai projektin töistä koottu. Olen-
naista on, että portfolio on tekijänsä näköinen, hänen arvojaan heijastava.

3.2 Väline

Niikko (2000, 15) ymmärtää portfolion välineeksi, joka kehittää tekijänsä persoonalli-
suutta ja ammatillisuutta. Vastaavasti Taube (1998, 15) näkee, että nykykoulutuksen
keskeisimpiä tehtäviä on luoda perusta elinikäiselle oppimiselle. Ihmisten motivaati-
tutkimukset ovat osoittaneet, että mielekkäät tavoitteet auttavat hyödyntämään tehok-
kaammin omia kykyjämme (Taube 1998, 15).

Joskus ihmisiä täytyy rohkaista tarttumaan asioihin. Portfoliota voidaankin pitää väli-
neenä rohkaista opiskelijoita ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan (Paulson, Paulson
& Mayer 1991, 48). Mielekkäisiin kokemuksiin liittyy keskeisesti itsetuntemus ja kyky
tehdä yhteistyötä. Nämä molemmat ovat merkittävässä asemassa portfolio työskentelys-
sä.

3.3 Prosessi

Portfoliota voidaan pitää oppijan kasvua ja oppimisen kehitystä kuvaavana prosessina,
jossa erilaisia töitä kootaan yhteen paikkaan. Samalla voidaan tarkastella kuinka oppi-
misprosessi on edennyt ja onko tavoiteasetanta saavutettu.

Portfolio on myös oppijan työskentelystä ja reflektoinnista kertova dokumentti, jossa
tekijä laatii ja organisoii yksityiskohtia omista toimintapyrkimyksistään Prosessin aikana
oppija joutuu perustelemaan ja arvioimaan ja refleктоimaan aineistoa, jotka hän aikoo
liittää varsinaiseen portfolioon. (Niikko 2000, 18–19).

3.4 Tuotos

Perinteisesti taiteilijat ovat pitäneet portfoliota omien töidensä näyteikkunana. Monesti
portfolio voi olla esitys tekijän parhaista tuotoksista. Toisin sanoin portfolio voi olla
huolella valittuja tuotoksia, jotka on koottu tiettyyn tarkoitukseen (Niikko 2000, 17).

Opiskelussa portfolioon voidaan koota opiskelutehtäviä, asioita ja tuotoksia, jotka opiskelija on valinnut parhaimmista töistään. Nämä heijastavat opiskelijan kehitystä opiskelun aikana. (Linnakylä 1995, 9-32).

3.5 Portfolion käyttötarkoitus

Nykyisten oppimisenäkemyksen mukaan oman oppimisen seuranta on olennainen osa oppimistapahtumaa. Kun opittavaa aineistoa dokumentoidaan monella eri tavalla portfolioon, muotoutuu siitä oppimistapahtuma näkyväksi itselle ja muille. Dokumentoinnin muotoja ovat esimerkiksi oppimispäiväkirjat, nauhoitukset, kuvalliset muistiinmerkinnot kuten valokuvat, videot, piirroukset, kartat, pienoismallit ja maalaukset.

Portfoliota voi käyttää oppimisen ja arvioinnin tukena lähes kaikissa oppiaineissa. Portfolio soveltuu erinomaisesti myös teemalliseen opetukseen. Tällöin se voi olla yksilökohtainen tai ryhmän yhteinen.

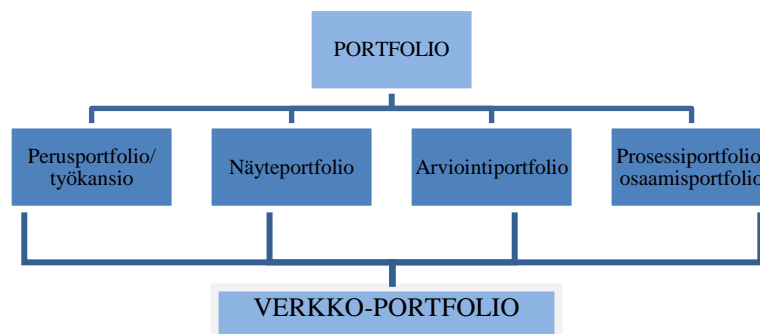
Portfolion on tarkoitus edustaa mahdollisimman monipuolisesti oppilaan osaamista niin, että sen kautta kyettäisiin vahvistamaan merkittävästi oppilaan oppimaan oppimisen ja itseohjautuvuuden taitoja sekä kyettäisiin kehittämään oppilaan itsetuntoa. Merkittävimpänä tarkoituksena on oppilaan kasvun ja kehityksen seuraaminen, mikä on tärkeää niin oppilaille itselleen kuin myös opettajalle ja oppilaan vanhemmille. (Tapaninaho 1994, 115-116.).

Portfolion käyttämisessä oppimisen ja itsensä kehittämisen välineenä lähdetään konstruktivistisen oppimiskäsityksen perusteista ja kiinnitetään erityisesti huomiota oppija-keskeisen oppimisen hyödyntämiseen sekä yksilöllisyyden toteutumiseen. (Linnakylä 1994, 9). Portfoliotyöskentelyssä on keskeistä, että opiskelijalla on henkilökohtaisesti mahdollisuus vaikuttaa portfolionsa sisältöön. Hänellä on tilaisuus niin parannella ja arvioida omia tuotoksiaan ja sitä kautta nähdä oma kehittymisensä. Portfoliotyön kautta oppilaille tarjoutuu monipuolisia mahdollisuuksia itsensä kehittämiseen sekä vastuunottamiseen omasta oppimisesta. (Tapaninaho 1994, 117.). Portfolion merkitys on juuri sen reflektiivisessä, oppimista syventävässä prosessissa eikä itse töiden kokoelmassa (Linnakylä 1994, 11).

Portfolion luonne ja sisältö voivat vaihdella erilaisten tarkoitusten mukaisesti. Sitä kautta se pystyy tarjoamaan monenlaisia mahdollisuuksia muun muassa oppimisen havainnollistamiseen. Portfolio voi olla luonteeltaan työkansio, joka myötäilee tapahtuvaa oppimisprosessia. Työkansioon kootaan oppimistehtäviä tai esimerkiksi projektitöitä ja luonnoksia. Portfolio voi olla myös oppimistuloksia esittelevä näytekansio, johon oppilas valitsee opiskelujakson parhaimmat työnsä. Yhtä hyvin se voi olla myös kasvun kansio, jonka kautta pyritään ensisijaisesti oppilaan kehityksen ja oppimisen seurantaan. ([http://www.cs.uta.fi/ipopp/ww\(w/ipopp2001/mara/johdanto.html](http://www.cs.uta.fi/ipopp/ww(w/ipopp2001/mara/johdanto.html) viitattu 12.12.2010). Kasvun kansioon valitaan pitkän aikavälin aikana oppilaan edistymistä selkeimmin kuvaavia töitä. (Linnakylä 1994, 11.).

3.6 Portfolion muodot

Portfolio voi jakautua moniin eri alamuotoihin. Niitä ovat esimerkiksi kuvassa 3 esitetyt perusportfolio, näyteportfolio, arviointiportfolio ja prosessiportfolio. Myös verkko tarjoaa monipuolisia mahdollisuuksia portfoliotyöskentelylle. Verkkoportfolioiden määrä on kovassa kasvussa.

Kuvio 3. Portfolion eri muotoja.

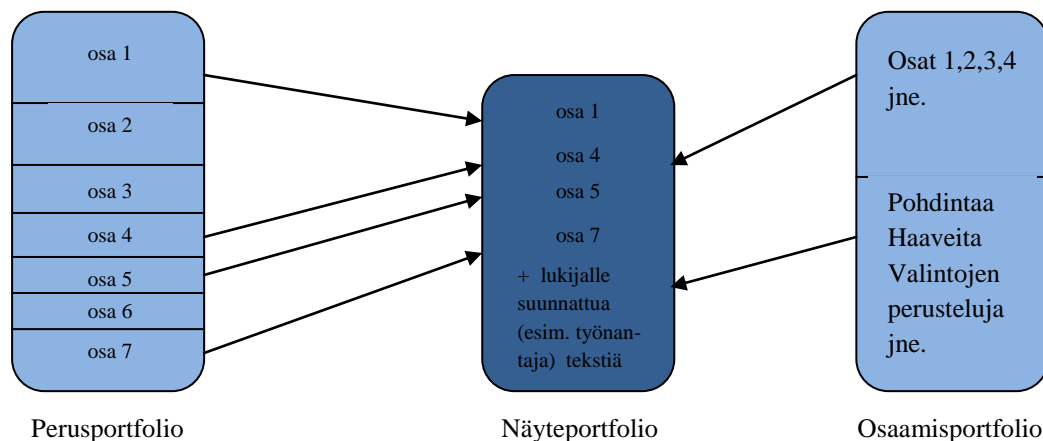
Portfolio voi olla muodoltaan monenlainen: kansio, laatikko, vihko, cd-rom, verkkoportfolio, videonauha, ääninauha, seinäpaneeli, tms. Sisältö ja käyttötarkoitus määrittävät portfolion muodon ja laajuuden. Portfolion luonne vaihtelee sen mukaan mihin tarkoitukseen se on suunniteltu.

3.6.1 Perusportfolio

Portfoliota, johon oppilas on kerännyt kaikki työnsä, luonnoksista valmiisiin tuotteisiin, kutsutaan tavallisimmin perusportfolioksi tai työkansioksi. Perusportfolio on tarkoitettu lähinnä aineiston keruuseen. Siihen kootaan kaikki toimintaa koskeva dokumenttiaineisto, (luonnoksia, valokuvia, muistiinpanoja jne.)

3.6.2 Näyteportfolio

Näyte- tai toiselta nimeltään keräilyportfolio on tiivistetympi ja materiaaliensa osalta valikoidumpi versio perusportfoliosta. Näyteportfolio on helpompi kasata, mikäli henkilö on jo aiemmin kasannut valmiiksi perusportfolion. Näyteportfolioon valitaan perusportfoliosta kulloiseenkin tilanteeseen, esimerkiksi tiettyyn viranhakuun, sopivimmat ja ajankohtaisimmat tuotokset. Näyteportfoliota voidaan kutsua myös näytekansioksi. (Niikko 2000, s. 51). Kuvassa 4. havainnollistetaan perus- ja näyteportfolion jakoa.

Kuvio 4. Perus-, osaamis- ja näyteportofion suhde.

Näyteportfolio on luoteeltaan ainutkertainen, sillä se kasataan tiettyä päämäärää tai tarkoitusta, kuten työpaikkaa, opintojaksosuoritusta tai apurahaa varten. Se on tekijänsä näköinen ja sisältää tekijänsä parhaat tuotokset. Näyteportfoliota tekijä käyttää itsensä markkinointia varten. Näyteportfoliosta on tulevaisuudessa tulossa entistäkin merkittävämpi väline ammattiuran suunnittelussa ja kehittämisessä. (Niikko 2000, s. 51-54).

Näyteportfolion kasaaminen voidaan aloittaa jo opintojen aikana. Tällöin portfolion kasaaminen valmistaa opiskelijaa jo tulevaa työnhakua varten ja vahvistaa hänen omaa tietämystään omasta osaamisestaan. (Niikko 2000, s. 51-54). Mikäli näyteportfolioon sisällytetään osaamisen esittelyä myös muutoin kuin todistuksilla, käytetään pohjana yleensä osaamisportfoliota. Osaamisportfolio on pohdinnallisempi kuin dokumenteista koostuva perusportfolio.

Työhaussa näyteportfolioon tekijä valitsee itse sisällöt, joiden hän katsoo parhaiten kuvaavan häntä ja hänen ammattitaitoaan tai kykyjään tiettyyn työtehtävään. Näyteportfolio sisältää tällöin mm. ansioluettelon, suosituskirjeitä, opintotodistuksia, erilaisia arviointeja ja näytetöitä. Lisäksi näyteportfolioon voi liittää omaan persoonallisuuteen ja muuhun osaamiseen liittyvää materiaalia. (Niikko 2000, s. 51-54).

Näyteportfolion kasaaminen auttaa tekijäänsä tiedostamaan omat vahvuutensa, pätevyytensä ja kehittämiskohteensa. Portfolion teko parhaimmillaan myös vahvistaa tekijänsä identiteettiä ja saa hänet luottamaan itseensä ja omaan osaamiseensa. Portfoliota kassatessa moni pysähtyykin ihmettelemään, kuinka paljon hän onkin saanut elämänsä aikana aikaiseksi ja kuinka hyvin hän on monesta alkuun haastavastakin tehtävästä suoriutunut. (Niikko 2000, s. 51-54).

3.6.3 Arviointiportfolio

Arviointiportfolio on selkeästi strukturoitu ulkoapäin säädelty kokoelma, joka keskittyy työn tulokseen, itsearviointiin ja ulkoiseen arviointiin.

Arviointiportfoliossa korostuu tulos ja aikaansaannos näyteportfolion tavoin. Arviointiportfolion tarkoituksena voi olla esimerkiksi opiskelijan tietyn suorituksen, tutkinnon tai osaamisen arviointi. Arviointiportfolio suunnitellaan ja tehdään usein tietyn, annetun mallin mukaan. Kouluttaja tai opiskelun ohjaaja laatii ohjeistuksen opetussuunnitelman tavoitteiden pohjalta ja sellaiseen muotoon, että arviointi helpottuu. Arviointiportfolioita on helpompi verrata keskenään kuin yksilöllisesti tehtyjä oppimisen ja kasvun portfolioita. (Niikko 2000, 55-56).

3.6.4 *Prosessi- tai osaamisportfolio*

Prosessi- tai toiselta nimeltään osaamisportfolio rajautuu oppimisen ja kasvun tarkastelemaan. Osaamisportfolio kootaan useimmiten henkilökohtaisiin tarpeisiin. Osaamisportfoliossa on oleellista jatkuva, tietoinen ja laaja-alainen itsearviointi työskentelyprosessin edetessä ja sen päätyttyä. (Niikko 2000, s. 50-66).

Se sisältää "valittuja paloja" työprosessista sekä kirjallisesti että kuvallisesti. Kuvallinen osuus sisältää esimerkiksi ideatauluja, luonnoksia, piirustuksia, teknisiä kuvia ja tunnelmakuvia. Vastaavasti kirjallinen osuus voi sisältää esimerkiksi tiedonhankintaa, raportteja eli työselostuksia, ja itse arviointia. Osaamisportfolion tarkoituksena on tehdä näkyväksi erilaiset oppimistaidot, oppimisprosessi ja tulokset. Tämän tyyppisiä osakokonaisuuksia ovat esimerkiksi opinnäytetyö ja työssäoppimisportfolio. (http://www03.edu.fi/oppimateriaalit/portfolioly/port_3.htm viitattu 6.12.2010)

Osaamisportfolioon voidaan koota materiaalia ja pohdintaa myös muista suoritetuista koulutuksista ja kursseista. Myös osaamisen kehittymistä muissa toiminnoissa, kuten harrastuksissa ja luottamustoiminnoissa, tuodaan näkyväksi. Osaamisportfolioon liitetään myös perustelut tehdyille valinnoille ja keskeisessä roolissa on oman tulevaisuuden ja omien kehittämiskohteiden pohdinta. Osaamisportfoliosta kerrotaan tarkemmin kappaleessa 4.

3.6.5 *Verkkoportfolio*

Digitaalinen verkkoportfolio on viime vuosina herättänyt eri puolilla maailmaa kiinnostusta oppimiseen, opetuksen kuvaamisessa arvioinnissa. Digitaalisen portfolion mahdollisuudet on tiedostettu laaja-alaisesti myös eri alojen asiantuntijoiden osaamisen julkaisuissa ja asiantuntijuuden seurannassa. (Linnakylä & Kankaanranta 1999, 2).

Verkkoportfolio kootaan tietoverkkoja hyväksikäyttäen. Verkkoportfolion muotoon voidaan käytännössä rakentaa millainen portfolio hyvänsä. Verkkoportfoliot tarjoavat oppimiseen paljon etuja, mutta asettavat samalla myös haasteita niin portfolioiden työstämiseen kuin sen kautta oppimiseenkin. Jotta verkkoportfoliot pystyisivät tarjoamaan mahdollisimman hyvän tuloksen oppimisen kannalta, on pystyttävä huomioimaan jokai-

sen opiskelijan omat tarpeet ja kyvyt. Verkkoportfolio voi olla parhaimmassa tapauksessa erityisesti motivoinnin väline sekä aktiivisen oppimisenkin kehittäjä. ([http://www.cs.uta.fi/ipopp/ww\(w/ipopp2001/mara/johdanto.html](http://www.cs.uta.fi/ipopp/ww(w/ipopp2001/mara/johdanto.html) viitattu 12.12.2010).

Digitaalisen verkkoportfolion pääsivulla opiskelijan on syytä esittäytyä. Portfolion sisältö tulisi jäsenellä esimerkiksi osaamisalueiden mukaisesti (Kankaanranta & Linnakylä 1999, 4). Pääsivu voi haarautua useille eri tasoille digitaalisuutta hyödyntäen. Liitteiden avulla voidaan auttaa portfolion lukijaa syventämään tietoja tai tarkistamaan linkkiliitteistä tietojen paikkansapitävyyden (Tenhula 1999, 184).

Verkkoportfolio mahdollistaa portfolion laatijan työhön liittyvien prosessien ja tulosten säilymisen, jakamisen ja uudelleen hakemisen. Verkkoportfolioiden välityksellä opiskelijat, opettajat, työnantajat voivat saada merkityksellisiä näkökulmia kasvuun ja oppimiseen (Bergman, 1999, 17).

4 Osaamisportfolion määrittäminen ja käyttö

Osaamisportfolio on muotoutunut porfolioiden kehittymisen myötä omaksi kokonaisuudekseen. Osaamisportfolion rakentuminen on lähtenyt liikkeelle alun perin oppimispäiväkirjasta. Oppimispäiväkirjalla on pitkät perinteet. Kun vähitellen huomattiin, että oppimispäiväkirjaa voi laajentaa, niin syntyi portfolioita, jonka yksi muoto osaamisportfolio on. (Lindholm-Yläne & Negvi toim. 2009, 175)

4.1 Osaamisportfolion tavoitteet, tarkoitus ja muoto

Suomalaisissa korkeakouluissa ja yliopistoissa otettiin tutkintojen uudistuessa käyttöön opiskelijoiden henkilökohtainen opintosuunnitelma (HOPS), jotka ovat 2005 voimaan astuneessa tutkintojärjestelmässä pakollinen osa perustutkintoa. (Valtioneuvoston asetus 794/2004). HOPS on opiskelijan työkalu opintojen suunnitteluun ja oman osaamisen arviointiin. HOPSin avulla voidaan myös selvittää, missä määrin opiskelija tarvitsee ohjausta omissa opinnoissaan (Lindholm-Yläne & Negvi toim. 2009, 372–373). HOPS-ohjauksessa pyritään tukemaan opiskelijaa hänen omassa kehittämisessään. Osana sitä kehittymistä on myös oman osaamisen ja oppimisen arviointi sekä kuvaaminen.

Erinomainen väline kuvaamaan oman osaamisen ja oppimisen kehittymistä on osaamisportfolio. Se on ennen kaikkea oppimisen, osaamisen ja työnhaun väline. Osaamisportfolio tarjoaa välineen seurata omien taitojen kehittymistä jo opintojen alusta saakka. Osaamisportfolio on mielekäs paikka koota todistusaineistoa osaamisesta. Portfoliotyö on materiaalin keräämistä, valikointia ja arviointia: oman työnsä ja kehittämisensä dokumentointia ja reflektointia.

Osaamisortfoliotyö etenee vaiheittain. Ensimmäisenä muodostetaan arkisto. Arkistoon tallennetaan kaikki ne dokumentit, jotka kertovat konkreettisista tapahtumista oman työtai opintohistorian varrelta. Esimerkiksi yhteenvetoja luentomuistiinpanoista, esseitä, raportteja, todistukset koulutuksiin osallistumisesta, työtodistukset, määräyskirjat, nimittämispäätökset tai todistukset tuutoroinneista jne. Ne voivat olla myös näytteitä omista töistä, esimerkiksi lehtiartikkeleja tai muita vastaavia työnäytteitä. Arkiston muotoja voi olla monia. Omaksi portfolioarkistoksi voi koostaa kansiota, mappia, cd:tä tai vaikka paperipinoa. Dokumentit ovat todistusaineistoa omasta osaamisesta.

(<http://www.helsinki.fi/urapalvelut/opiskelijat/urasuunnittelu/osaamisportfolio.htm> viitattu 16.12.2010.)

Portfoliolla viitataan moniin erilaisiin asioihin. Onkin syytä erottaa toisistaan näyteportfolio ja osaamis-/prosessiportfolio. Osaamisportfolio on sen kokoajaa itseään varten. Merkittävään asemaan osaamisportfoliossa nousevat tekijän oma reflektio ja kehittymisen seuranta. Siitä voi myös helposti koostaa ja siitä voi nostaa tarvittavia asioita ansioluetteloon tai näyteportfolioon työnhakua varten.

Osaamisportfolioon materiaali ryhmitellään, jäsenellään kokonaisuuksiksi ja kirjoitetaan auki. Osaamisportfolio voi myös sisältää tulevaisuuteen suuntautunutta pohdiskelua laatijan omista suunnitelmista ja kehittämiskohteista. Portfoliotyö on mitä suurimmassa määrin oppimisen arviointia, oman uran suunnittelua ja vahvuuksien hahmottamista. Osaamisportfoliota tehdään siis vain itseään varten. (<http://www.helsinki.fi/urapalvelut/opiskelijat/urasuunnittelu/osaamisportfolio.htm> viitattu 16.12.2010.)

Osaamisportfolio kokoaa laatijansa osaamisen ja sitä kuvaavan todistusaineiston sekä pyrkii ohjamaan hänen kehittymistään. Portfoliota voisi verrata kokoajan muistiin, jonne on koottu erinäisiä tiedostoja asioista ja osaamisesta.

Osaamisportfolio voi sisältää erilaista todistusaineistoa, joka kattaa tekijänsä kaikki taitoalueet. Osaamisportfolio on myös selkeästi rajattu kokonaisuus, jonne on koottu laatijansa merkittävintä osaamista. Se pitää sisällään kirjoitetun osion, joka vetää yhteen ja arvioi tekijänsä taitojen kehittymistä ja heijastaa samalla oppimista kokonaisuudessaan. (<http://www.helsinki.fi/urapalvelut/opiskelijat/urasuunnittelu/osaamisportfolio.htm> viitattu 16.12.2010.)

4.2 Osaamisportfolion sisältö ja rakenne

Osaamisportfolio suuntautuu persoonallisen kasvun tukemiseen. Sillä on vaikutusta itsetunnon ja itsetuntemuksen vahvistumiseen. Osaamisportfolio kertoo tekijänsä arvo maailmasta ja osaamisesta. Osaamisportfoliota tehdessään tekijä tunnistaa myös omia vahvuuksia ja heikkouksia. Osaamisportfolio voi edistää myös ammatti- ja työelämäohjausta.

Osaamisportfolion tarkoituksena on sellaisenaan tai erikseen osoittaa yhden tai useamman opintokokonaisuuden tai niiden sisältämien opintojaksojen tavoitteiden ja sisältöjen mukais- ta osaamista. Osaamisportfolioon voi liittää koulutuksessa, työssä, vapaa-ajan toiminnassa tai elämäkokemuksen kautta hankittua osaamista osoittavia dokumentteja. (www.diak.fi/files/diak/Diaktori/AHOT_portfolio.pdf viitattu 20.12.2010).

Koulutuksista saadut todistukset liitetään usein liitetiedostona/liitteinä portfolioon. Osaamisportfolioon voi sisällyttää koulutuksen aikana tehtyjä tehtäviä, jotka vastaavat opintojaksojen tai –kokonaisuuksien sisältöjä ja tavoitteita. Olennaisin osa osaamisport- folion sisältöä on kuitenkin oman osaamisen kehittymisen kuvaaminen. Opiskelija arvi- oi omaa osaamistaan suhteessa opintojakson tai –kokonaisuuden tavoitteisiin. Lisäksi opiskelija arvioi omia kehitystarpeistaan. (www.diak.fi/files/diak/Diaktori/AHOT_port- folio.pdf viitattu 20.12.2010).

Osaamisportfolion liitteeksi voi laittaa osaamispäiväkirjan tai osia siitä, mikäli opiskeli- ja haluaa sen avulla täydentää selvitystä osaamisestaan. Osaamispäiväkirja on henkilö- kohtaisen reflektiivisen ajattelun työväline, jossa opiskelija arvioi omaa osaamistaan suhteessa opintokokonaisuuden tai opintojaksojen tavoitteisiin ja sisältöihin. Osaamis- päiväkirja voi sisältää kuvauksia havainnoista, kokemuksista tiedoista, taidoista ja päte- vyyksistä. Se voi sisältää myös kuvauksia käytännön tilanteista, joissa osaaminen ilme- nee, esimerkiksi äänitteiden tai videoiden muodossa.

Osaamisportfolion fyysinen rakenne voi olla esimerkiksi alla olevan listan mukainen:

- Kansilehti
- Sisällysluettelo
- Kuvaus tekijästään
- Kuvaus koulutuksista ja hankitusta osaamisesta
- Kuvaus aiemmista työkokemuksista ja hankitusta osaamisesta
- Muualta hankitus osaamisen kuvaaminen
- Liitteet (mm. todistukset)

4.3 Osaamisportfolion mahdollisuudet

Opiskelijoilta vaaditaan tänä päivänä aktiivisen tiedonrakentamisen ja yhteistoiminnallisen opiskelun taitoja sekä itseohjautuvuutta. On erityisen tärkeää vaikuttaa opiskelijoiden ohjauksessa heidän asenteisiinsa niin, että he arvostaisivat uuden oppimista ja heille syntyisi vahva pohja itseohjautuvaan oppimiseen. (Ansela, ym. 2005, 31-32.)

Portfolio painottaa arviointivälineenä opiskelijakeskeisyyttä ja yksilöllisyyttä. Se huomio oppijan omat arvostukset ja näkemykset (Pollari, ym. 1996, 3). Ehkä keskeisin perusajatus portfoliotyöskentelyssä on edistää opiskelijan kykyä jaotella omaa oppimistaan ja samalla arvioida suorituksiaan henkilökohtaisiin tavoitteisiin nähden. Tällä tavalla opiskelija osallistuu aktiivisesti omaan oppimiseensa (Taube, 2000, 12-13).

Portfoliotyöskentely on hyvin pitkäjänteistä toimintaa. Tämän vuoksi tulokset eivät välttämättä nähtävissä keskeneräisen prosessin aikana. Kokonaisuutena arvioitaessa, portfolio on erinomainen tapa kehittää opiskelijan ammatillista identiteettiä ja oman alan asiantuntijuutta. Portfolio soveltuu myös opintojen ohjaukseen. (Kankaanranta & Kalsto 2005, 197.)

Interaktiivisen pedagogiikan mukaan opinnoissa tulisi olla riittävästi yhteyksiä teorian ja käytännön välillä sekä pyrkiä käyttämään monipuolisesti eri oppimisvälineitä. Näitä välineitä ovat mm. henkilökohtaisen opetussuunnitelman laatiminen (HOPS), tavoitearviointi, erilaiset oppimispäiväkirjat, kehityskeskustelut sekä portfoliotyöskentely. Nämä kaikki korostavat oppijan omaa ajattelua ja henkilökohtaista kehitymisprosessia (Korhonen 2005, 135.)

Henkilökohtaisen opintosuunnitelman ja portfolion tekeminen liittyvät keskeisesti opintojen suunnitteluun, niiden etenemisen tarkasteluun ja asiantuntijuuteen kasvamiseen. Henkilökohtainen opintosuunnitelma rakentaa puitteet opinnoille ja sitä kautta perustan portfoliolle. Vastaavasti portfolion kautta konkretisoituu opintosuunnitelman toteutuminen ja sitä kautta hankittu osaaminen ja asiantuntijuus. (Kankaanranta & Kalsto 2005, 182.)

Erityisesti osaamisporfoliotyöskentely avaa opiskelijalle mahdollisuuksia rakentaa mit-tava ansioluettelo omasta osaamisestaan, jota voi täydentää opintojen jälkeen työuran aikana. Osaamisporfolion avulla voi konkreettisesti osoittaa oman osaamisen.

4.4 Osaamisporfolion mahdollisuudet Lappeenrannan teknisen yli-opiston ympäristötekniikan koulutusohjelman näkökulmasta

Opiskelijoilta on tullut selkeä viesti, että heidän on vaikea markkinoida omaa osaamis-taan työelämään. Heillä on tunne, että osaavat asioita paljon sieltä täältä, mutta eivät voi sanoa olevansa jokin tietyn alan asiantuntijoita. Monelle heistä ei selvästikään ole muo-dostunut kokonaiskuvaa omasta osaamisestaan. Osaamisporfolioprosessi auttaa tämän kokonaiskuvan muodostumisessa ja näin ollen vahvistaa opiskelijoiden luottamusta omasta osaamisestaan ja työelämävalmiuksistaan. Itsensä markkinointi työelämään hel-pottuu.

Opiskelijoiden tehdessä opintojen aikana erilaisia valintoja, kuten sivuaine- ja vapaasti-valittavien opintojen valinnat, osaamisporfolioprosessi nousee tärkeään rooliin. Osaamisporfolioprosessin tavoite on saada opiskelijat pohtimaan opintovalintojaan ja sitä, miten ne vaikuttavat työllistymiseen. On huomattu, että opiskelijat eivät tee läheskään aina opintovalintoja harkiten, vaan päättävät monesti kulkea nk. valtavirran mukana. Osaamisporfolioprosessin avulla opiskelijat saadaan miettimään yksilöllisiä valintoja ja pohtimaan, mitä tätä valinta merkitsee juuri hänelle: Mitä minä haluan oppia? Mitä mi-nun tulisi oppia, jos tahdon suuntautua tietentyypisiin tai tietyn alan/sektorin työtehtä-viin?

Osaamisporfolioprosessin aikana opiskelijat myös kirjaavat ylös perustelunsa näille valinnoilleen. Näin heidän on myöhemmin työnhakuvaiheessa helpompi perustella te-kemiään valintoja myös työnantajalle ja luoda kuva, että opinnot ovat edenneet suunni-telmallisesti ja päämäärätietoisesti.

4.5 Osaamisportfolion mahdollisuudet Rajavartiolaitoksen näkökulmasta

Rajavartiolaitos kouluttaa laitoksen palvelukseen tulevan henkilökuntansa pitkälti oman koulutusjärjestelmän kautta. Poikkeuksen tässä muodostavat upseerit, joiden koulutus tapahtuu osittain yleisen upseerikoulutuksen mukaisesti Maanpuolustuskorkeakoulun kadettikoulussa. Rajavartiolaitoksen palvelukseen tulevat kandidaatit valitaan aselajivalintojen yhteydessä ensimmäisen opintovuoden jälkeen ennen aineopintojen alkamista. Tutkintoihin sisältyvästä rajaturvallisuusalan opetuksesta vastaa Raja- ja merivartiokoulu. Rajaturvallisuusalan oppiaines sisällytetään Maanpuolustuskorkeakoulun opetussuunnitelmaan perus-, aine- ja syventäviin opintoihin. Rajaturvallisuusalan opintojen sisältö ja tavoitteet perustuvat Rajavartiolaitoksen tehtävien edellyttämiin osaamistarpeisiin. (<http://www.raja.fi/rvl/rmvk/home.nsf/pages/4FF4CEEE48FAAE59C2257083004C9781> , viitattu 10.1.2011)

Käytännössä Rajavartiolaitoksen palvelukseen tuleva henkilökunta työskentelee koko virkauransa saman työnantajan palveluksessa. Yhdistämällä yhden työnantajan palvelemisen ja osaamisportfolion hyödyntämisen oman osaamisen kartoittamisessa, voitaisiin nykyistä tehokkaammin valita oikeat henkilöt oikeisiin tehtäviin.

5 Pedagogiset perustelut osaamisportfoliotyöskentelyn käytönotolle

Oppimisstrategioiden erästä pääjakoa edustaa pintasuuntautuneisuus ja syväsuuntautuneisuus. Osaamisportfolioprosessi ohjaa opiskelijoita syväsuuntautuneeseen oppimisstrategiaan. Se vahvistaa opiskelijoiden sitoutumista opintoihin ja ottamaan vastuuta omista opinnoistaan. Se auttaa opiskelijoita miettimään ja perustelemaan tekemänsä opintovalintapäätökset ja näin vahvistaa heidän motivaatiotaan suorittaa valitsemansa opinnot. Työelämässä vaadittavan osaamisen tiedostaminen ohjaa opiskelijoita ymmärtämään laajempia kokonaisuuksia, yksityiskohtaisen nopeasti unohtuvan tiedon sijaan. Se ohjaa heitä myös aktiivisemmin itse tuottamaan ja etsimään tietoa. (Alaoutinen et al. 2009. 10-12)

Konstruktivistisen oppimisenäkemyksen mukaan opiskelijan aiempi kokemus luo perustan uuden tiedon käsittelylle ja tulkinnalle. Osaamisportfolioprosessin aikana tekijä kerää yhteen kaikki aiemmat koulutus- ja työhistoriansa. Hän pohtii, mistä on lähtenyt, mihin on tullut ja minne on menossa. Opintojen aikana hän tekee tietoisia päätöksiä ohjatakseen opintojaan vastaamaan työelämähaaveitansa ja rakentaakseen osaamisestaan selkeitä, suurempia kokonaisuuksia. Oppimisen yksilöllisyys ja yksilön sisäiset prosessit korostuvat. Opiskelija on itse vastuussa omasta oppimisestaan ja osaamisportfolioprosessi tukee tätä vahvasti. Osaamisportfolioprosessissa opettajalla on vahvasti ohjaajan rooli. Opiskelija on aktiivinen, itseohjautuva ja itsetutkiskeleva. (Alaoutinen et al. 2009. 6-12)

Edellä mainittu liittyy varsin vahvasti elinikäiseen oppimiseen. Elinikäinen oppiminen tarkoittaa näkemystä, jonka mukaan ihmisen tulisi koko elinkänsä kehittää taitojaan ja oppia uusia asioita. Käytännössä elinikäisen oppimisen korostamisella pyritään aktiivisen kansalaisuuden ja työllistämisen edistämiseen. Ihmisten tulisi ottaa entistä enemmän vastuuta omasta elämästään ja pyrkiä kaiken aikaa itsensä kehittämiseen.

(<http://www.kookas.fi/articles/read/6979> , viitattu 22.5.2011)

Euroopan komissio on määritellyt tiedoksiannossaan elinikäisen oppimisen ja miten elinikäistä oppimista tulisi Euroopan yhteisössä toteuttaa (KOM (2001) 678). Tiedoksiantoon (KOM (2001) 678) on kiteytetty elinikäisen oppimisen keskeinen sisältö:

”kaikki elämän aikana aloitettu oppimistoiminta, jonka tavoitteena on parantaa ammattitaitoa, tietoja ja osaamista sekä edistää henkilökohtaisten toiveiden toteutumista, aktiivista kansalaisuutta, sosiaalisia taitoja ja/tai työllistettävyyttä.”

Osaamisportfolio tukee omalta osaltaan elinikäisen oppimisen periaatteita. Sitä voi ja tulisi täydentää koko henkilökohtaisen työuran aikana. Samalla se parantaa ammattitaitoa, edistää aktiivisuutta ja voi auttaa työllistymään paremmin.

6 Yhteenveto ja pohdinta

Portfolion tarkoituksena on edistää opiskelijan kannalta tärkeiden kykyjen kehittymistä. Osana sitä ovat oman oppimisen arviointi ja omien tavoitteiden asettaminen. Portfolio-työskentely kannustaa opiskelijoita itsenäiseen ja aktiiviseen työskentelyyn ja sitouttaa oppimiseen. Portfolioa voidaan käyttää kaikenlaisen oppimisen tukena. Se luo erilaisia näkökulmia oppimiseen ja antaa itsearviointin kautta syvyyttä tunnistaa omia vahvuuksia ja kehittämistarpeita. Portfolio ei myöskään enää ole pelkkä erilaisia näytteitä sisältävä kansio, vaan se voi olla myös jatkuva omaa kehittymistä kuvaava väline. Se edellyttää kuitenkin, että portfolio-työskentelyyn opastetaan riittävästi. Nämä edellä mainitut asiat muodostavatkin kehittämishankkeen pääsisällön. Tarkastelun lähtökohtana olivat Lappeenrannan teknisen yliopiston ympäristötekniikan ja Raja- ja merivartiokoulun portfolioiden käyttöön liittyvä toimintaympäristö. Tätä taustaa vasten kehittämishanke vahvisti käsityksen portfolion hyödyntämiseen liittyvistä mahdollisuuksista Lappeenrannan teknisessä yliopistossa ja Raja- ja merivartiokoululla.

Kehittämishankkeen tavoitteena oli tuottaa jäsenneltyä tietoa siitä, kuinka portfolioa voidaan hyödyntää opiskelijoiden oman osaamisen kartoittamisessa. Kiinteänä osana tähän liittyi ohjeistus osaamisportfolion kokoamisesta Lappeenrannan teknisen yliopiston ympäristötekniikan ja Raja- ja merivartiokoulun opiskelijoille. Toisena tavoitteena oli vastata kysymykseen, kuinka opiskelijat voivat edistää portfolion avulla omaa työuraansa.

Kehityshankkeen etenemisjärjestys oli edetä portfolion määrittämisen kautta osaamisportfolioon ja sen tarjoamiin mahdollisuuksiin. Kuvaamalla portfolio ja siihen liittyvät eri muodot saatiin vastaus ensimmäiseen tutkimuskysymykseen. Kertomalla osaamisportfolion tarjoamista mahdollisuuksista ja laatimalla ohjeet osaamisportfolion kokoamisesta Lappeenrannan teknisen yliopiston ympäristötekniikan koulutusohjelmaan ja Raja- ja merivartiokoululle, saatiin vastaus toiseen tutkimuskysymykseen.

Tässä kehittämishankkeessa on rakennettu viitekehys portfolion hyödyntämiseen liittyvistä mahdollisuuksista Lappeenrannan teknisen yliopiston ympäristötekniikan koulutusohjelman ja Raja- ja merivartiokoulun opetuksessa. Koko viitekehystä sävyttää port-

foliotyöskentelyn monipuoliset mahdollisuudet toimia osana elinikäistä oppimista ja sitä kautta olla edistämässä myös oppijoiden työuraa.

Ympäristötekniikan diplomi-insinöörin työkenttä on hyvin laaja. Opiskelijat eivät valmistu suoraan tietylle teollisuudenalalle, vaan heidän opintonsa sisältävät perusopintoja useammalta alalta kuten kemian-, energia-, sähkö- ja koneteollisuuden alalta. Pääpaino on kuitenkin ympäristöteknisessä osaamisessa ja työssä käytettävissä työkaluissa, kuten ympäristöasioiden johtamisen ja kehittämisen työkaluissa ja elinkaariarvioinnissa. Jotta ympäristötekniikan diplomi-insinööri pystyisi vaikuttamaan tuotteiden elinkaarenaikaisiin ympäristövaikutuksiin, tulee hänen tuntea erilaisten tuotteiden ja palveluiden tuotantoprosessit, niissä tarvittavat kemikaalit, raaka-aineet, energiat ja resurssit.

Laaja-alainen ja poikkitieteellinen koulutus on haasteellinen myös opiskelijoille. Heidän on suunniteltava opintojaan ja mietittävä opintovalintojaan jo osittain sen mukaan, millaista työtä he haluaisivat valmistuttuaan tehdä. Diplomi-insinöörin koulutus antaa kyllä valmiudet monenlaisiin tehtäviin, mutta usein ensimmäinen valmistumisen jälkeinen työtehtävä kuitenkin on jollakin lailla sidoksissa tutkinnon sisältöön tai ainakin diplomityön aihealueeseen. Osaamisportfolioprosessi auttaa opiskelijoita pohtimaan ja perustelemaan valintojaan ja täten selkeyttää heidän näkemystään omasta osaamisestaan. Myös työnhaku helpottuu, sillä osaamisportfolioprosessin aikana opiskelijalle muodostuu selkeä kuva myös omista vahvuuksistaan sekä kehittämiskohteistaan. Osaamisportfolioprosessi lisää opiskelijan itsetuntemusta ja luo varmasti luottavuutta itseensä ja oman osaamisensa markkinointiin. Todennäköisesti myös opiskelumotivaatio ja usko omiin kykyihin, taitoihin ja osaamiseen kasvaa osaamisportfolioprosessin aikana.

Rajavartiolaitoksessa henkilövalinnat eri tehtäviin ovat perinteisesti perustuneet urakiertoon, eikä niinkään ehdokkaiden osaamisen kartoittamiseen. Esimerkiksi digitaalinen osaamisportfolio tarjoaisi loistavan mahdollisuuden Rajavartiolaitoksen henkilöstöhallinnolle tarkastella henkilökunnan osaamista. Osaamisportfolio antaisi tarvittavaa informaatiota kutakin paikkaa hakeneista ja mahdollistaisi oikeiden henkilöiden luotettavamman valinnan oikeisiin tehtäviin. Pitkällä tähtäimellä oikean osaamisen suuntaaminen oikeille sektoreille parantaisi myös työmotivaatiota ja työtyytyväisyyttä sekä vaikuttaisi sitä kautta parempaan tehokkuuteen.

Kehittämishankkeessa laaditun kysymysasettelun perustella näyttäisi siltä, että portfolioon tarjoamalla mahdollisuuksilla on oma paikkansa opiskelijoiden työurien edistäjinä. Hyödyntämällä sen tarjoamat mahdollisuudet, voitaisiin löytää uusia ulottuvuuksia kertoa opiskelijoiden osaamisesta. Tästä voisi olla myös hyötyä työnantajille, kohdentaa henkilön osaaminen oikeaan suuntaan.

Lähteet

- Alaoutinen, S., Bruce, T., Kuisma, M., Laihanen, E., Nurkka, A., Riekkö, K., Tervonen, A., Virkki-Hatakka, T., Kotivirta, S. ja Muukkonen, J. 2009. LUT:n opettajan laatuopas. Esa Print. Lappeenranta.
- Ansela, M., Haapaniemi, T., Pirttimäki, S. 2005. Yliopisto-opiskelijan HOPS. Opiskelijan opas. Kevama Oy. Kuopio.
- Kankaanranta, M., Kalsto, J. 2005. Digitaaliset portfoliot yliopisto-opiskelun ohjauksen välineenä. Teoksessa Ohjaus yliopiston oppimisympäristössä. Yliopistopaino. Tampere.
- Korhonen, V. 2005. Kehittävää työelämäorientaatiota tukeva ohjaus. Teoksessa Ohjaus yliopiston oppimisympäristössä. Yliopistopaino. Tampere.
- Lindholm-Yläne, S. & Negvi, A. (toim.) 2009. Yliopisto-opettajan käsikirja. Helsinki: WSOYproOY.
- Linnakylä, P. 1995. Mikä ihmeen portfolio? Arvioinnin ja oppimisen liitto. Teoksessa: P. Linnakylä, P. Pollari & S. Takala (toim.) Portfolio arvioinnin ja oppimisen tukena. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.
- Linnakylä, P., Kankaanranta, M., Bobry, J. Portfolioita verkossa. Porfolios on the web. ER-paino. Jyväskylä.
- Niikko, A. 2000. Portfolio oppimisen avartajana. Tammi, Tampere.
- Paulson, F. L., Paulson, P. R. & Meyer, C. A. 1991. What makes a portfolio a portfolio? Educational Leadership.
- Pollari, P., Kankaanranta, M., Linnakylä, P. 1996. Portfolion monet mahdollisuudet. Jyväskylän yliopistopaino. Jyväskylä.
- Tapaninaho, H. 1994. Portfolio auttaa oppimaan. Teoksesta Järvinen, A., Lehtovaara, M. Poikela, E. & Viskari, S. (toim.) 1994. Oppimisen ohjaaminen yliopisto-opetuksessa. Opetusmonisteet B 11. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden laitos.
- Taube, K. 1998. Portfolio. Oppimisen suunnittelu ja arviointi. Jyväskylä. Gummerus.
- Tenhula, T. 1999. Kuinka ohjata portfoliotyötä verkossa? Teoksesta Linnakylä, P., Kankaanranta, M. & Bobry, J. 1999. Portfolioita verkossa. Koulutuksen tutkimuslaitos. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.

Virallislähteet:

Eurooppalaisen elinikäisen oppimisen alueen toteuttaminen (KOM (2001) 678 lopullinen).

Valtioneuvoston asetus yliopistotutkinnoista (794/2004)

Elektroniset lähteet

Tampereen yliopisto. Tietojenkäsittelytieteiden laitos. Digitaaliset verkkoportfoliot oppimisen tukena 2002. [online] [viitattu 12.12.2010]. <http://www.cs.uta.fi/ipopp/www/ipopp2001/mara/johdanto.html>

Edu.fi – Opettajan verkkopalvelu. Portfolio ja itsearviointi. [online][viitattu 12.12.2010]. http://www03.edu.fi/oppimateriaalit/portfolioy/port_3.htm

Diakonia ammattikorkeakoulu. Opiskelijan ohje 2009. [online][viitattu 14.12.2010]. http://www.diak.fi/files/diak/Diaktori/AHOT_portfolio.pdf

Kookas. Elinikäisen oppimisen perusteet. Mitä elinikäinen oppiminen tarkoittaa? [online] [viitattu 22.5.2011]. <http://www.kookas.fi/articles/read/6979>

Wikipedia, Vapaa tietosanakirja [www-sivu]. [viitattu 14.12.2010] Saatavissa <http://wikipedia.org/wiki/Portfolio>

Wikipedia, Vapaa tietosanakirja [www-sivu]. [viitattu 14.12.2010] Saatavissa: <http://fi.wikipedia.org/wiki/Reflektio>

Helsingin yliopisto. Urapalvelut [www-sivu]. [viitattu 16.12.2010] Saatavissa: <http://www.helsinki.fi/urapalvelut/opiskelijat/urasuunnittelu/osaamisportfolio.htm>

Rajavartiolaitos [www-sivu] . [viitattu 10.1.2011] Saatavissa: <http://www.raja.fi/rvl/rmvk/home.nsf/pages/4FF4CEEE48FAAE59C2257083004C9781>

Liitteet

Liite 1: Ohje osaamisportfolion ja näyteportfolion kokoamiseen (Lappeenrannan teknillinen yliopisto, ympäristötekniikan koulutusohjelma)

Ohjeessa on käytetty lähteinä:

1. Portfolio käsikirja. Ammattikorkeakouluopiskelijoiden ammatillinen kasvu. Pekka Härkönen. SAMOK. Vihanti. 1999.
2. Opettajatuutorin käsikirja. Heli Kurikkala. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu. Tampere. 2006.
3. Opiskelijan opas. Lappeenrannan teknillinen yliopisto.

Sisältö

1	Johdanto	3
2	Mikä on portfolio ja miksi se tehdään?.....	4
3	Portfolioprosessi	5
4	Osaamisportfolion sisältö	6
	4.1 Oppimispäiväkirja.....	6
	4.2 Ansioluettelo eli CV	7
	4.3 Dokumentit	7
5	Osaamisportfolion fyysinen rakenne	9
	5.1 Kansilehti	9
	5.2 Sisällysluettelo	9
	5.3 Minä itse.....	10
	5.4 Koulutus	12
	5.5 Aiempi työkokemus	13
	5.6 Informaatio muusta toiminnasta / hankittu osaaminen vapaa-ajalla	14
	5.7 Urasuunnittelu	14
6	Näyteportfolion kasaaminen	16
7	Työnhakuun	18
8	Loppusanat.....	20

1 Johdanto

Tämä ohje on koottu Lappeenrannan teknillisen yliopiston Ympäristötekniikan koulutusohjelman opiskelijoille portfolioprosessin tueksi ja ohjeeksi. Opiskelijat kokoavat DI-opintojensa aikana itselleen Osaamisportfolion, josta he kesätöiden/ diplomityön/ työpaikan hakutilanteessa pystyvät helposti koostamaan itselleen kulloiseenkin hakutilanteeseen sopivan näyteportfolion. Osaamisportfolio on siis laajempi kokonaisuus, johon on talletettu dokumenttien lisäksi paljon omaa pohdiskelua ja näyteportfolio on taas tiivistetympi paketti opiskelijan osaamisen osoittamiseksi työnantajalle (= persoonallinen markkinointiasiakirja). Osaamisportfolio on tarkoitettu henkilökohtaiseen käyttöön, näyteportfolio on suunnattu muille tahoille.

2 Mikä on portfolio ja miksi se tehdään?

Portfolion avulla opiskelija seuraa ja ohjaa omaa ammatillista kehittymistään. Portfoliossa opiskelija kuvaa kehittymistään, pyrkimyksiään ja saavutuksiaan. Portfolio tarjoaa mahdollisuuden sisäiseen (omaa reflektointia) ja ulkoiseen (toisilta kerätty palaute, opettajilta saatu palaute, opintojaksojen tulokset) arviointiin. Kaiken kaikkiaan portfolio on oppimista ja kasvua kuvaava dokumentti.

Portfoliotyöskentely luo opiskelijalle mahdollisuuden esiintuoda omia valmiuksiaan ja ominaisuuksiaan, joita todistukset eivät esitä. Portfolio on myös apuväline oman persoonallisuuden ja arvojen esiintuomiseen.

Portfolio on esitys tekijän parhaista töistä ja tuotoksista ja aikaansaavutuksista. Portfolioon opiskelija kerää tuotoksia, joilla hän pystyy osoittamaan omaa ammatillista kehittymistään. Portfolio sisältää myös paljon pohdintaa, jossa opiskelija pohtii omia vahvuuksiaan ja kehittymiskohteitaan (mitä yksilö osaa ja missä ovat hänen vahvuutensa, mitä alueita hänen pitäisi kehittää). Portfolioon liitetään myös perustelut, miksi tietyt aineistot on valittu portfolioon ja miten ne kuvaavat tekijäänsä.

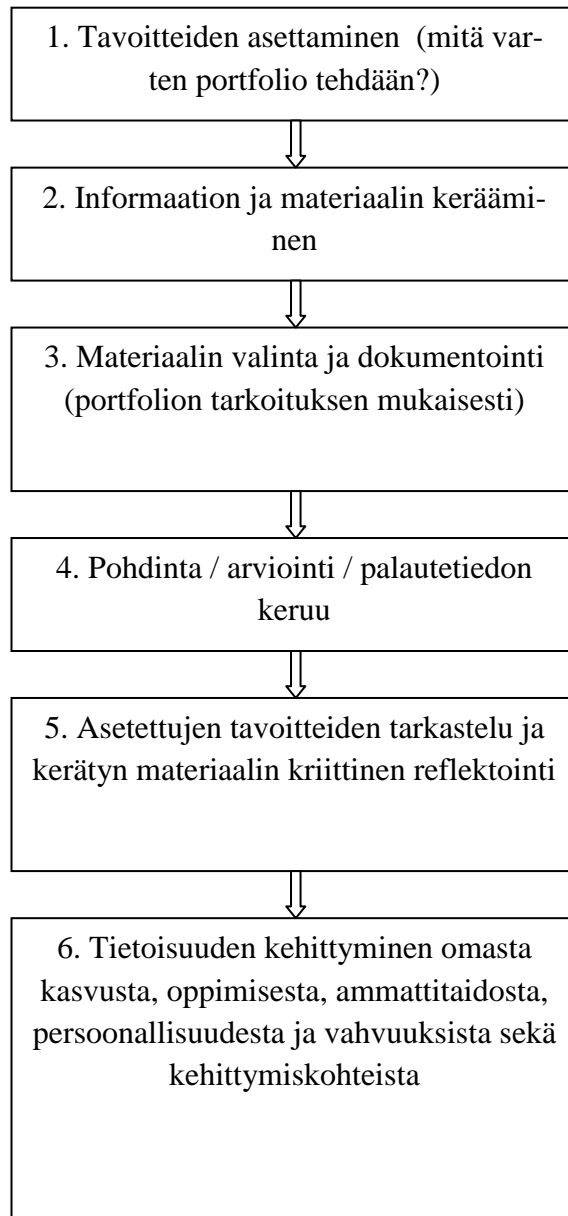
Tavoitteena on, että portfoliotyöskentelyn aikana opiskelija kirjaa ylös ja jäsentelee omaa edistymistään opiskelussa, tavoitteidensa saavuttamista ja pohtii tulevaisuuden tavoitteitaan ja omia vahvuuksiaan sekä kehityskohteitaan. Itsetutkiskelun jälkeen opiskelijan on helpompi esittää oma osaamisensa ja vahvuusalueensa myös ulkopuolisille, kuten työnantajalle.

Tärkeintä on, että jokainen tekee itsellensä sellaisen portfolion, josta hän parhaiten hyötyy. Tämän vuoksi portfolion muotoon, ulkoasuun ja sisältöön ei voi antaa kovinkaan tarkkoja ohjeita. Jokainen tekee portfolioista itsensä näköisen.

Portfolioita ei arvostella. Opettajan rooli portfoliotyöskentelyssä on toimia tukena ja ohjaajana. Hänen kokemuksensa ja ammattitaitonsa on opiskelijoiden hyödynnettävissä.

3 Portfolioprosessi

Portfolioprosessia voidaan kuvata lyhyesti seuraavan kaavion avulla.

4 Osaamisportfolion sisältö

Osaamisportfolio on persoonallinen kokonaisuus dokumentteja ja pohdintaa. Se kuvaa tekijäänsä: hänen saavutuksiaan, vahvuuksiaan, tavoitteitaan, tekemisiään, mielenkiinnonkohteitaan jne. Oleellinen osa portfolioprosessia on oppimispäiväkirjan kirjoittaminen, jonka avulla tekijä pohtii oppimistaan, valintojaan, ammatillista kehittymistään ja tuntemuksiaan opintojen aikana.

Oppimispäiväkirjojen lisäksi osaamisportfolioon kootaan siihen mennessä kertyneet todistukset kouluista ja työpaikoista ja halutessaan mukaan liitetään muitakin dokumentteja (kuten näytetöitä, harjoitustöitä ja lehtiartikkeleja). Todistusten avulla kerätään tarvittavat tiedot myös perus CV:een (ansioluetteloon), jota myöhemmin työnhakutilanteissa muokataan.

4.1 *Oppimispäiväkirja*

Portfoliotyöskentelyn perusta on oppimispäiväkirjan kirjoittaminen. On oleellisen tärkeää, että pidät ajantasaista kirjaa oppimisestasi, kehitymisestäsi ja ammatillisista oivalluksistasi. Oppimispäiväkirjan kirjoittaminen tulisi olla jatkuva prosessi. On hyvä, jos saat itsellesi rutiinin sen kirjoittamiseen, sillä mitä enemmän olet kirjannut ylös ajatuksiasi, kokemuksiasi, kehitymistäsi ja tuntemuksiasi opiskelujen ajalta, sitä helpompi sinun on kuvata ulkopuoliselle oma kehityksesi ja nostaa esiin erityisesti vahvuuksiasi.

Voit itse valita sopivimman muodon oppimispäiväkirjan laadintaan. Se voi hyvin olla paperiversio, koneelle kirjoitettu tai nauhoitettu (nauhoitetut kannattaa purkaa tekstimuotoiseksi vähitellen). Voit kirjoittaa laajasti tai tehdä muistiinpanotyyllisesti ranskalaisilla viivoilla. Voit keskittyä kirjoittamaan pääasiassa vain ammatillista oppimistasi tai pohtia hyvinkin syvällisesti myös tuntemuksiasi opintojen aikana. Voit liittää mukaan kiinnostavia lehtileikkeitä ja vaikkapa piirtää.

Oppimispäiväkirjat ovat sinua itseäsi varten, niitä ei tarvitse työnhakuprosessissa kenellekään toimittaa. Päämääränä on, että saat itse selville, minne suuntaan olet menossa, mitkä ovat omat tavoitteesi ja miten hyvin asettamasi tavoitteet saavutat.

Oppimispäiväkirjaa kirjoittamalla tunnistat ja tiedostat omat oppimis- ja opiskelutyyli. Sinulle muodostuu näkemys, millä tavalla itse opit parhaiten ja miten toimit saavuttaaksesi asettamasi tavoitteet. Näiden asioiden tunnistaminen auttaa sinua saavuttamaan helpommin hyviä tuloksia ja edistää oppimistasi. Samalla kartoitat myös opiskeluusi liittyvät kehittämiskohteesi.

4.2 *Ansioluettelo eli CV*

Ansioluettelo eli CV (Curriculum Vitae) on yleensä työpaikkahakemukseen liitettävä tiivistetty luettelo hakijan aikaisemmasta työkokemuksesta, suoritetuista tutkinnoista, kursseista, kielitaidosta, ATK -osaamisesta ja hakijan perustiedoista.

Ansioluettelo on hyvä pitää lyhyenä ja ytimekkäänä (yksi A4). Muokkaa CV:tä jokaiseen työhakemukseen: painota niitä työkokemuksia, joilla on mielestäsi erityistä merkitystä hakemaasi työtehtävään. Pyri esittämään työsuhteesi ja koulutuksesi selkeässä aikajärjestyksessä, jotta työnantajalle muodostuu näkemys, mitä olet siihen mennessä tehnyt.

Ansioluetteloiden tekoon löydät ohjeita mm. seuraavilta nettisivuilta:

- http://www.lut.fi/fi/lut/studies/careerservices/student/start/Sivut/Ansioluettelo_Curriculum_Vitae.aspx
- <http://www.mol.fi>
- <http://www.curriculumvitae-ansioluettelo.com/>

4.3 *Dokumentit*

Osaamisportfolioon kannattaa kerätä kaikki elämäsi aikana saamasi todistukset. Näihin kuuluu niin koulu- kuin opiskelutodistukset, työtodistukset, muut suoritettujen koulutusten todistukset kuin vapaa-ajan toiminnastakin saadut todistukset ja kunniamaininnat. Listaa myös tekemäsi julkaisut ja tutkimukset ja kerää näitä talteen (esim. yleisöosastonkirjoituksia, lehtiartikkeleita, TV-haastatteluja, taiteellisia tuotoksiasi)

Mikäli tässä vaiheessa huomaat, että sinulta puuttuu joku todistus, kannattaa se hankkia mahdollisimman pian.

Todistukset jaottelet sitten varsinaisessa portfoliossa sopivien otsakkeiden alle. Tällöin on syytä pysähtyä myös pohtimaan (ja kirjata ajatuksiaan ylös), mitä todistukset sinusta kertovat: ammattitaidostasi, luonteestasi, opiskelutaidoistasi, suunnitelmallisuudestasi jne. Onko hyvien kokemusten lisäksi joukossa kokemuksia, joista olet erityisesti oppinut jotain tai jotka ovat ohjanneet valintojasi tiettyyn suuntaan? Voit ottaa niistäkin kokemuksia opiksesi ja huomata oppineesi jotain itsestäsi.

Kokoamalla kaikki dokumentit yhteen, saat kokonaiskäsityksen omasta polustasi: mistä olet lähtenyt ja mihin olet tullut ja millaista polkua pitkin olet kulkenut.

5 Osaamisportfolion fyysinen rakenne

Jokainen portfolio on tekijänsä näköinen. Kahta samanlaista portfolioa ei löydy. Osaamisportfoliosta olisi kuitenkin hyvä löytyä tietyt peruselementit:

- selkeä ja houkutteleva kansi
- selkeä ja kuvaava sisällysluettelo
- itsensä esittely
- CV
- koulu- ja työhistoria
- tulevaisuuden pohdintaa

Osaamisportfolionsa varsinaisen fyysisen rakenteen jokainen tekijä määrittelee itse. Seuraavissa kappaleissa käydään läpi osaamisportfolioon liittyviä peruselementtejä ja annetaan vinkkejä niiden sisällön tuottamiseksi.

5.1 Kansilehti

Kansi on hyvä keino erottua muista jo heti alkumetreillä. Kannesta voit hyvin tehdä persoonallisen, joka kuvastaa sinua. Mieti kuitenkin kantta tehdessäsi portfolion lopullista käyttötarkoitusta. Kenties muokkaat kannestasi erilaisen jokaiseen työnpaikkahakua varten. Pidä kansi kuitenkin mahdollisimman selkeänä, yksinkertaisena, mutta iskevänä.

5.2 Sisällysluettelo

Osaamisportfolion alkuun on hyvä koostaa sisällysluettelo. Se selventää sinulle/lukijalle portfolion sisällön ja helpottaa tarvittavien dokumenttien etsinnässä. Mieti siis tarkkaan käyttämiäsi otsikoita, jotta ne olisivat mahdollisimman kuvaavia.

Portfolion sisältö voi olla esimerkiksi alla esitettyjen mukainen.

Esimerkki 1.

- henkilötiedot
- opintojen eteneminen ja koulutus
- ammattifilosofia
- osaaminen ja vahvuusalueet
- erityisosaaminen
- työhistorian ja käytännön kokemuksen kuvaus
- oma arvio kehittymisestä eri työpaikoissa, saadut taidot ja valmiudet
- muu työtä tukeva toiminta, esim. järjestö- ja luottamustoimet
- harrastustoiminta
- työstä saatu palaute, itsearviointi
- tulevaisuuden visiot, mitä haluan tulevaisuudelta, missä asioissa haluan kehittyä

Esimerkki 2.

- johdanto portfolioon = esipuhe
- CV
- ammattifilosofia
- opinnot, työkokemus ja niihin liittyvä pohdinta
- työ ym. näytteitä
- harrastukset
- tulevaisuuspohdintaa

5.3 *Minä itse*

Minä itse –osuus on tärkeä. Tänne liität pohdintoja itsestäsi: Millainen olen opiskelijana? Millainen olen työntekijänä (nyt ja tulevaisuudessa)? Mihin suuntaan haluaisin kehittyä? Pyri siis kuvaamaan oma persoonasi ja ammatti-identiteettisi mahdollisimman realistisesti.

Materiaalin tuottamisen voit aloittaa alustavalla itsearvioinnilla - kuka minä olen? Itsearviointia varten kerää ensin kaikki vanhat koulu-, työ- ja muut todistukset yhteen. Samalla selkeytät mielessäsi polun, jonka olet kulkenut. Kenties ne auttavat sinua myös hahmottamaan, minne olet menossa.

Itsearviointia varten pysähdy hetkeksi miettimään esimerkiksi alla lueteltuja asioita. Kirjaa niitä itsellesi ylös. Tee välillä jotain ihan muuta, palaa takaisin muistiinpanojesi äärelle, lue ne läpi ja täydennä. Mieleesi tulee varmasti monia uusia asioita omasta itsestäsi. Ole avoin ja rehellinen.

Listaa ylös mm. seuraavia:

- Käymäsi koulut & suorittamasi tutkinnot & muut koulutukset
- Harrastuksesi
- Asioita, joita olet toteuttanut elämässäsi
- Asioita, joissa haluaisit kehittää itseäsi
  - kehittämisalueesi, heikkoutesi
  - järjestä kehittämiskohteesi itsellesi luontevimpaan järjestykseen, esim. tärkeysjärjestykseen
- Asiat, joissa olet todella hyvä
  - osaamisalueesi, vahvuutesi
  - voit jaotella nämä a) synnynnäisiin ja b) opittuihin asioihin
- Tavoite/haave/unelma, jotka haluaisit saavuttaa/toteuttaa
  - mieti niille myös selkeät aikataulut

Voit myös pohdiskella omia vahvuuksiasi ja kehittämiskohteitasi seitsemän lahjakkuuden lajin näkökulmasta:

1. Kielellinen lahjakkuus (esim. kyky keskustella, tykkäät kirjoittamisesta, tykkäät kielellistä kykyä vaativista tehtävistä ja peleistä)
2. Loogis-matemaattinen lahjakkuus (esim. pidät laskemisesta, olet täsmällinen, pidät järjestyksestä, tykkäät ongelmanratkaisutehtävistä ja –peleistä)
3. Visuaalis-spatiaalinen lahjakkuus (esim. olet taiteellinen, ymmärrät helposti karttoja, kaavioita, kuvia, muistat asiat helposti kuvina, sinulla on hyvä ”värisilmä”)
4. Musiikillinen lahjakkuus (esim. havaitset herkästi sävelkorkeudet, osaat hyvin rytmittää, nautit musiikista, osaat itse soittaa/tuottaa musiikkia/laulaa)

5. Ruumiillis-kinesteettinen lahjakkuus (esim. opit parhaiten liikkumalla, tykkäät urheilu- ja kontaktilajeista, olet hyvä käsitöissä, tykkäät näyttelemisestä)
6. Interpersoonallinen eli sosiaalinen lahjakkuus (esim. olet hyvä neuvottelija, vuorovaikutustaitosi ovat hyvät, viihdyt toisten seurassa, sinulla on laaja ystäväpiiri, pidät työskentelystä muiden ihmisten kanssa)
7. Intrapersonallinen eli intuitiivinen lahjakkuus (esim. sinulla on hyvä itsetuntemus, olet tietoinen omasta arvomaailmastasi ja tunteistasi, osaat motivoida itseäsi, haluat erottua valtavirrasta, tunnistat omat vahvuutesi ja heikkoutesi)

Itsepohdiskelun jälkeen olisi antoisaa jakaa ylöskirjaamasi tieto esimerkiksi ystävän kanssa. Hyvin yleistä on, ettei ihminen itse näe itsessään samoja hyviä piirteitä ja taitoja, joita muut ihmiset meissä näkevät. Ammenna portfolioosi tietoa itsestäsi myös muilta: ystäviltä, työtovereilta, opiskelukavereilta, muilta läheisiltä. Voit hyvin yllättyä, miten paljon muut löytävät sinusta positiivista sanottavaa, jota et ole itse tullut ajatelleeksi.

Itsearviointin jälkeen jäsenetele keräämäsi tiedot. Omia taitojasi voit jäsenellä esimerkiksi seuraavien otsakkeiden alle (laajenna listaa loputtomiin):

- Tekniset taidot
- Kaupalliset taidot
- Sosiaaliset taidot
- Muut taidot

5.4 Koulutus

Koulutusosiossa kuvaat koulutaustasi (meneillään olevan koulutuksen lisäksi myös aiemmat tutkintosi ja käymäsi koulut ja kurssit). Kuvaa koulutusten sisällöt ja liitä joukkoon opintojen aikaisia todistuksia, dokumentteja, harjoitustöitä, arviointeja ja itsearviointia. Pohdi, mitä olet mielestäsi oppinut, mitä olisit vielä halunnut oppia ja miksi, missä olit erityisen hyvä ja miksi jne.

Tänne kannattaa kirjata ylös myös perustelut opiskelussa tehdyille sivuaine- ja opintojaksovalinnoille. Jotta työnhakutilanteessa pystyt selkeästi ja ytimekkäästi perustelemaan tekemäsi opintovalinnat, on niiden perustelut hyvä kirjata jo opiskelun aikana ylös ja tallentaa omaan osaamisportfolioon. Tällaisia valintoja ovat mm. sivuainevalinnat ja

vapaasti valittavat opintojaksot sekä kieliopinnot, opinnot ulkomailla sekä työharjoittelu (kotimaassa/ulkomailla – millaisissa yrityksissä ja millaisissa tehtävissä ja miksi?)

Muistele myös tilannetta, jolloin hait opiskelupaikkaa? Mitä muita vaihtoehtoja sinulla oli mielessäsi? Miten valikoidut LUT:iin opiskelemaan Ympäristötekniikkaa? Millaisia toiveita/tavoitteita sinulla oli tuolloin opinnoillesi ja tulevalle työurallesi? Onko haaveesi tulevasta työstä muuttuneet ja mihin suuntaan? Mitkä asiat opintojen aikana ovat tähän vaikuttaneet (esim. kokemukset erilaisista kesätyöpaikoista, mielenkiinnon kohteiden muuttuminen opintojen edetessä)?

Opintojen alussa laatimasi ja opintojen aikana päivittämäsi HOPS on oleellinen osa osaamisporfoliotasi. Juuri HOPSiin liittyen kirjaa ylös tekemiäsi valintoja ja niiden perusteluja: mistä hankit syvälliset tiedot ja miksi / mistä hankit perustason tietämyksen ja miksi / mitä kieliä luit ja miksi / miten opintojaksojen esitietovaatimukset vaikuttivat valintoihisi / teitkö valinnat vahvasti itse vai teitkö samoja valintoja kavereidesi kanssa/heidän suosituksistaan?

Ota HOPS työ aidosti oman tulevaisuuden suunnittelun välineeksi. Kuten sanotaan, ”Hyvin suunniteltu on jo puoliksi tehty.”. Hyvin suunnitellut opinnot etenevät paremmin aikataulussaan ja tutkinnostasi muodostuu aidosti suunniteltu ja juuri sinulle räätälöity kokonaisuus. Älä mene valtavirran mukana, vaan tee opintovalintasi omaan elämäsi ja tulevaisuuden haaveisiisi pohjautuen.

Tähän osioon kerätään myös kaikki dokumentit DI-koulutuksen ajalta. Liitä mukaan tärkeiksi katsomiasi dokumentteja myös kandidaattiopintojen ajalta (Kuten seminaari- ja harjoitustöitä, arviointeja, saamaasi vertaispalautetta. Varsinainen kandidaatintyö kannattaa sijoittaa osaamisportfolion liitteeksi.). Työnhakua varten valitset täältä haettavaan työtehtävän kannalta mielestäsi oleellisimmat dokumentit.

5.5 Aiempi työkokemus

Työtodistukset liitetään osaamisportfolioon. Halutessasi voit liittää ne tämän kohtaan tai sijoittaa ne portfolion liitteisiin. Tästä osiosta löytyy CV:si sekä työkokemuksesi kuvaukset ja oma pohdintasi työkokemuksistasi.

Pohdi, mitä tietoja ja millaisia taitoja olet erilaisissa työtehtävissä oppinut. Millaisista työtehtävistä sinä pidit, mitkä koet itsellesi sopivimmiksi ja miksi? Käy läpi jokainen työkokemuksesi ja kirjaa ylös ajatuksia, joita mielessäsi herää. Löydät varmasti paljon sellaista, jota haluat tallentaa ja hyödyntää myöhemmin työnhaussa. Tavoite on, että muodostat itsellesi kuvaa siitä, mitä olet tähän mennessä tehnyt, sillä se auttaa sinua pohtimaan, mitä haluaisit tulevaisuudessa tehdä. Samalla kartoitat omaa osaamistasi, sitä missä olet hyvä.

5.6 Informaatio muusta toiminnasta / hankittu osaaminen vapaa-ajalla

Tässä osiossa kerro osallistumisestasi yhteiskunnallisiin tehtäviin ja liitä mukaan erilaisia suosituksia, kirjeitä ja ulkopuolisten arviointeja. Liitä mukaan myös tietoa muista asioista, joita pidät tärkeänä kuten harrastuksista ja muista vapaa-ajan toimista.

Mitä muuta olet tehnyt, joka tuo ilmi oman kiinnostuksesi opiskelemaasi alaan? Miten olet omatoimisesti laajentanut/syventänyt omaa osaamistasi? Miten eri vapaa-ajan harrastukset tukevat ammattitaitosi kehittymistä ja/tai soveltuvuuttasi tietyn tyyppisiin työtehtäviin?

5.7 Urasuunnittelu

Osaamisportfolioon voi kerätä erillisen Urasuunnittelu-osion, jossa keskityt työelämätaitoihisi ja siihen, mikä sinua kullakin alalla/työelämän sektorilla erityisesti kiinnostaa. Urasuunnittelu ja aiempi työkokemus –osiot limittyvät tiukasti yhteen. Tässä katse on tulevassa, josta olet muodostanut jo jonkinlaista kuvaa pohtiessasi aiempia työkokemuksiasi ja sitä, miltä ne sinusta tuntuivat.

Tänne osa-alueeseen sopii myös pohdintaa kehittämistä vaativista työtaidoistasi. Monet työnantajat ovat kiinnostuneita kuulemaan, kuinka realistisesti ajattelet omaa osaamistasi ja sitä, millaisina näet omat kehittymistarpeesi ja –mahdollisuutesi. Kehittymiskohteiden pohdinta valmistaa sinua myös tuleviin työhaastatteluihin. Kehittämiskohteitasi voit pohtia esimerkiksi SWOT-analyysin (strength – vahvuus, weakness – heikkous,

opportunity – mahdollisuus, threat – uhka) avulla. Voit tehdä SWOT –analyysiä erilaisia työtehtäviä ajatellen (esimerkiksi asiakaspalvelutyötä varten, päällikön tehtäviä varten, tutkimustehtäviä ajatellen jne.). Kehittämistavoitteesi voi liittyä esimerkiksi joihinkin seuraaviin: organisointitaidot, esiintymistaidot, kuuntelemisen taito, kielitaito, kirjoituksen selkeys, ajankäytön hallinta.

Millaisia toiveita sinulla on tulevalle työelämälle? Millaisista aihealueista olet erityisesti kiinnostunut? Millaisista työtehtävistä? Pidätkö enemmän päivätyöstä vai vuorotyöstä? Entä ihmisten kanssa työskentelystä vai esimerkiksi tutkimuksesta? Keskity positiivisiin asioihin, älä kirjaa negatiivisia ”tätä en ainakaan halua” -tuntemuksia.

Portfoliotyöskentelystä on hyötyä jo opintojen aikana kesäharjoittelujen suunnittelussa ja valinnassa. Millaiset työt tukevat ammatillisia päämääriäsi?

6 Näyteportfolion kasaaminen

Kun olet tehnyt hyvää (selkeää ja jäsennehtyä) ja perusteellista työtä osaamisportfolion kasaamisessa, on sinun helppo koota itsellesi näyteportfolio – persoonallinen markkinointiasiakirja, jota voit käyttää työnhaussa.

Näyteportfolion päätarkoitus on tuoda lukijalle esiin sinun ammatillinen osaamisesi ja pätevyytesi. Näyteportfoliosta tulee esiin myös persoonallisuutesi, erityiset taitosi ja tietosi. Näyteportfoliostasi löytyy/näky:

- koulutustaustasi esittely
- oman osaamisesi ja ammattitaitosi esittely
- kertomus omasta motivoituneisuudestasi ja sitoutumisestasi alaan
- tärkeimpinä pitämäsi saavutuksiesi esittely (ja perustelut)
- omat tulevaisuuden tavoitteesi
- omat kiinnostuksesi kohteet (ja niiden perustelut)
- itsesi markkinointi kyseiseen tehtävään
- persoonallisuutesi

Näyteportfoliota tehdessäsi mieti, millaista työpaikkaa olet hakemassa. Onko portfolin parempi olla sähköinen vai paperilla? Onko portfoliosi perinteisessä kansiossa vai jollakin toisella tavalla moderni ja selvästi muista erottuva? Kannattaa myös miettiä, millainen näyteportfolio herättää työnantajan kiinnostuksen ja millainen portfolio kuvaa parhaiten minua ja miksi.

Näyteportfolio voi sisältää esimerkiksi seuraavat osa-alueet:

- Minä itse (omat tiedot, yhteystiedot)
- Polkuni ammattiini (millaista polkua olet kulkenut ennen valmistumistasi ja mihin ammattiin olet valmistunut, miksi juuri tämä ammatti)
- Kasvuni ammattilaisena (polkuni valmistumisen jälkeen ja mitä olet tehnyt valmistumisesi jälkeen, polkuni opintojen aikana ja millaisia töitä olen tehnyt silloin tehnyt, millainen työntekijä olen)

- Ammatilliset tulevaisuuden suunnitelmani (missä tahdot kehittyä, millaista työtä tehdä, mitä muita tulevaisuuden haaveita sinulla on, mikä sinua erityisesti kiinnostaa)
- Liitteet (CV, todistuksia, näytetöitä jne)

Näyteportfolion kasaamisen loppusuoralla on syytä pysähtyä miettimään seuraavia (auttavat myös valmistautumisessa työhaastatteluun):

- Mitä olen valinnut näyteportfolioon ja miksi?
- Mitä ne kertovat omasta osaamisestani?
- Miten valitut dokumentit kuvaavat minua?
- Mitä toivoisin aineiston kertovan minusta työnantajalle?
- Mitä arvostan itse eniten portfolioissani?
- Minkä dokumentin valitsisin erityisesti valittujen dokumenttien joukosta kuvaamaan omaa
  - osaamistani
  - kehittymistäni
  - persoonallisuuttani
  - muita työelämässä vaadittavia taitoja ja miksi?
- Mitä opin portfolioa tehdessäni itsestäni?
- Millaisia tavoitteita asetan omalle kehittymiselleni jatkossa? Mitkä ovat kehittymiskohteeni?

Tee näyteportfoliostasi itsesi näköinen. Anna persoonallisuutesi/osaamisesi/arvostuksesi näkyä jo portfolion ulkoasussa. Jo kansilehdestä tulisi näkyä, kenen näyteportfoliosta on kyse ja mihin tarkoitukseen se on laadittu. Sisällysluettelo ja liiteluettelo kannattaa sisällyttää myös näyteportfolioon.

7 Työnhakuun

Tavoite on, että portfoliotyöskentely auttaa sinua työnhakutilanteessa löytämään vahvuutesi kyseiseen työpaikkaan ja tuomaan ne selkeästi ja perustellusti esille. Hakiessasi töitä sinun on pystyttävä osoittamaan kiinnostuksesi ja omat ammatilliset vahvuutesi haettavaan työtehtävään. Hyvä hakemus on avain työhaastatteluun.

Tarkastele porfoliossasi, millainen persoona olet työntekijänä, kuinka hyvin sitoudut kulloiseenkin työtehtävääsi, miten kannat vastuusi. Tarkastele porfoliossasi myös työelämän vaatimia perustaitoja:

- halua kehittää työyhteisön / organisaation toimintaa
- halua työskennellä yhteisen ja avoimen toiminnan ja kommunikaation puolesta yhdessä toisten työntekijöiden kanssa
- halua kehittää itseään ja oppia virheistään
- omat kommunikaatio- ja vuorovaikutustaidot (kirjallinen, suullinen, verkossa tapahtuva, toisen ihmisen kohtaaminen, asiakaspalvelutaidot jne.)
- omat johtamis- ja hallintataidot
- omat tiedon hankinta- ja omaksumistaidot

Käytä hyödyksesi työskentelyn alussa tekemääsi itsearviointia. Omat osaamis- ja kehittämisalueesi, vahvuutesi ja heikkoutesi selkeyttävät sinulle, millaisessa työssä voisit parhaiten hyödyntää omaa osaamistasi ja jossa sinulla olisi myös mahdollisuus kehittää itseäsi.

Näyteportfolion voit lähettää jo työnhaku vaiheessa työnantajalle tai ottaa sen mukaasi työhaastatteluun. Mikäli päädyt lähettämään sen jo hakemuksen yhteydessä, kannattaa lähettää näyteportfolion kopio, eli versio, jossa ei ole alkuperäisiä todistuksia.

Näyteportfolion tulee olla tiivis ja ytimekäs, nopea ja helppolukuinen. Työhaastattelutilanteessa mukana oleva näyteportfolio voi kuitenkin olla laajempi ja perusteellisempi ja se voi sisältää myös alkuperäiset todistukset, mikäli et jätä portfolioa työnantajalle.

Portoliot ovat laajalti käytössä työnhakuprosesseissa eri puolilla maailmaa. Sen kysyntä ja asema tulee nousemaan Suomessakin.

8 Loppusanat

Osaamisportfolioon voi matkan varrella kerääntyä hyvinkin paljon materiaalia, mutta hyvin jäsenneltynä löydät sieltä tarvitsemasi tiedot ja dokumentit näyteportfolioosi. Osaamisportfolioista ei kannata hävittää sinne kertynyttä materiaalia, vaikka mieli teki siivota ”kansio” puhtaammaksi. Saatat joskus tulevaisuudessa tarvita hyvinkin erilaisia osia portfolioistasi. Talteen kirjatut asiat on aina helpompi palauttaa mieleen kuin kirjaamattomat.

Tee portfolioistasi sellainen, josta olet ylpeä! Asennoidu portfoliotyöskentelyyn kuin antoisaan retkeen – opit takuuvarmasti paljon itsestäsi ja ammatillisesta kehittämisestäsi! Mukavaa ja antoisaa retkeä ja onnea työnhakuun!

Liite 2: Ohje osaamisportfolion ja näyteportfolion kokoamiseen (Raja- ja merivartiokoulu)

Ohjeessa on käytetty lähteinä:

1. Portfolio käsikirja. Ammattikorkeakouluopiskelijoiden ammatillinen kasvu. Pekka Härkönen. SAMOK. Vihanti. 1999.
2. Opettajatutorin käsikirja. Heli Kurikkala. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu. Tampere. 2006.
3. Opiskelijan opas. Lappeenrannan teknillinen yliopisto.

Sisältö

1	Johdanto	3
2	Mikä on portfolio ja miksi se tehdään?	4
3	Portfolioprosessi	5
4	Osaamisportfolion sisältö	6
	4.1 Oppimispäiväkirja	6
	4.2 Ansioluettelo eli CV	7
	4.3 Dokumentit	7
5	Osaamisportfolion fyysinen rakenne	9
	5.1 Kansilehti	9
	5.2 Sisällysluettelo	9
	5.3 Minä itse	10
	5.4 Koulutus	12
	5.5 Aiempi työkokemus	13
	5.6 Informaatio muusta toiminnasta/hankittu osaaminen vapaa-ajalla	14
	5.7 Urasuunnittelu	14
6	Näyteportfolion kasaaminen	16
7	Työnhakuun	18
8	Loppusanat	20

1 Johdanto

Tämä ohje on koottu Raja- ja merivartiokoulun opiskelijoille portfolioprosessin tueksi ja ohjeeksi. Opiskelijat kokoavat opintojensa aikana itselleen Osaamisportfolion, josta he työpaikan hakutilanteessa pystyvät helposti koostamaan itselleen kulloiseenkin hakutilanteeseen sopivan näyteportfolion. Osaamisportfolio on siis laajempi kokonaisuus, johon on talletettu dokumenttien lisäksi paljon omaa pohdiskelua ja näyteportfolio on taas tiivistetympi paketti opiskelijan osaamisen osoittamiseksi työnantajalle (= persoonallinen markkinointiasiakirja). Osaamisportfolio on siis tarkoitettu henkilökohtaiseen käyttöön, näyteportfolio on suunnattu muille tahoille.

2 Mikä on portfolio ja miksi se tehdään?

Portfolion avulla opiskelija seuraa ja ohjaa omaa ammatillista kehittymistään. Portfoliossa opiskelija kuvaa kehittymistään, pyrkimyksiään ja saavutuksiaan. Portfolio tarjoaa mahdollisuuden sisäiseen (omaa reflektointia) ja ulkoiseen (toisilta kerätty palaute, opettajilta saatu palaute, opintojaksojen tulokset) arviointiin. Kaiken kaikkiaan portfolio on oppimista ja kasvua kuvaava dokumentti.

Portfoliotyöskentely luo opiskelijalle mahdollisuuden esiintuoda omia valmiuksiaan ja ominaisuuksiaan, joita todistukset eivät esitä. Portfolio on myös apuväline oman persoonallisuuden ja arvojen esiintuomiseen.

Portfolio on esitys tekijän parhaista töistä ja tuotoksista ja aikaansaavutuksista. Portfolioon opiskelija kerää tuotoksia, joilla hän pystyy osoittamaan omaa ammatillista kehittymistään. Portfolio sisältää myös paljon pohdintaa, jossa opiskelija pohtii omia vahvuuksiaan ja kehittymiskohteitaan (mitä yksilö osaa ja missä ovat hänen vahvuutensa, mitä alueita hänen pitäisi kehittää). Portfolioon liitetään myös perustelut, miksi tietyt aineistot on valittu portfolioon ja miten ne kuvaavat tekijäänsä.

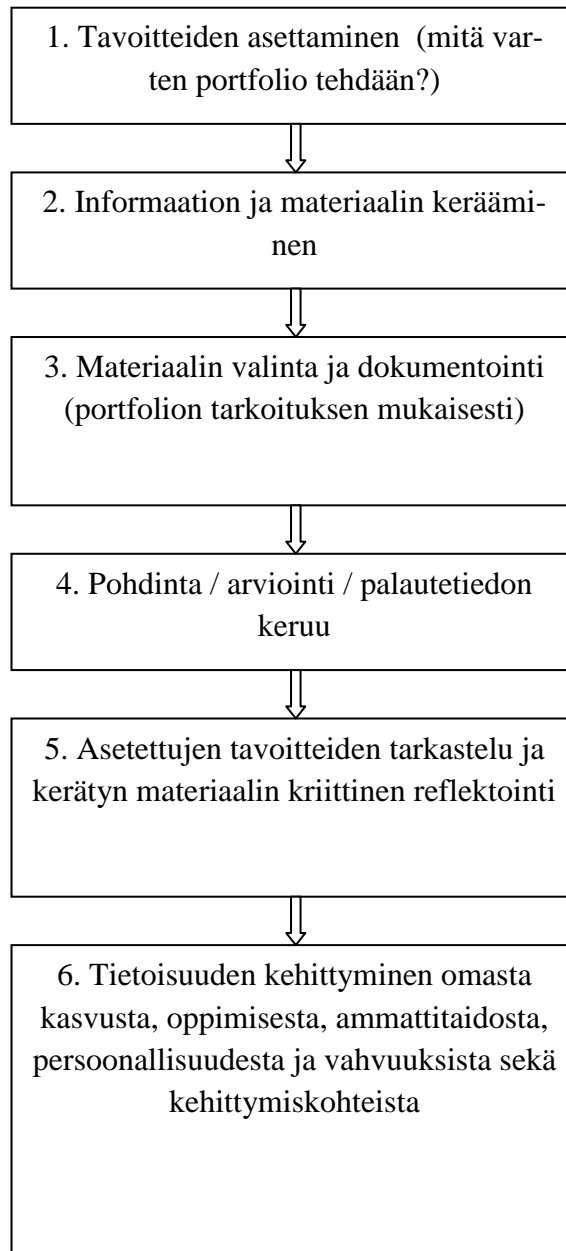
Tavoitteena on, että portfoliotyöskentelyn aikana opiskelija kirjaa ylös ja jäsentelee omaa edistymistään opiskelussa, tavoitteidensa saavuttamista ja pohtii tulevaisuuden tavoitteitaan ja omia vahvuuksiaan sekä kehityskohteitaan. Itsetutkiskelun jälkeen opiskelijan on helpompi esittää oma osaamisensa ja vahvuusalueensa myös ulkopuolisille, kuten työnantajalle.

Tärkeintä on, että jokainen tekee itsellensä sellaisen portfolion, josta hän parhaiten hyötyy. Tämän vuoksi portfolion muotoon, ulkoasuun ja sisältöön ei voi antaa kovinkaan tarkkoja ohjeita. Jokainen tekee portfolioista itsensä näköisen.

Portfolioita ei arvostella. Opettajan rooli portfoliotyöskentelyssä on toimia tukena ja ohjaajaa. Hänen kokemuksensa ja ammattitaitonsa on opiskelijoiden hyödynnettävissä.

3 Portfolioprosessi

Portfolioprosessia voidaan kuvata lyhyesti seuraavan kaavion avulla.

4 Osaamisportfolion sisältö

Osaamisportfolio on persoonallinen kokonaisuus dokumentteja ja pohdintaa. Se kuvaa tekijäänsä: hänen saavutuksiaan, vahvuuksiaan, tavoitteitaan, tekemisiään, mielenkiinnonkohteitaan jne. Oleellinen osa Port-folioprosessia on oppimispäiväkirjan kirjoittaminen, jonka avulla tekijä pohtii oppimistaan, valintojaan, ammatillista kehittymistään ja tunteuksiaan opintojen aikana.

Oppimispäiväkirjojen lisäksi osaamisporafolioon kootaan siihen mennessä kertyneet todistukset kouluista ja työpaikoista ja halutessaan mukaan liitetään muitakin dokumentteja (kuten näytetöitä, harjoitustöitä ja lehtiartikkeleja). Todistusten avulla kerätään tarvittavat tiedot myös perus CV:een (ansioluetteloon), jota myöhemmin työnhakutilanteissa muokataan.

4.1 *Oppimispäiväkirja*

Portfoliotyöskentelyn perusta on oppimispäiväkirjan kirjoittaminen. On oleellisen tärkeää, että pidät ajantasaista kirjaa oppimisestasi, kehittymisestäsi ja ammatillisista oivalluksistasi. Oppimispäiväkirjan kirjoittaminen tulisi olla jatkuva prosessi. On hyvä, jos saat itsellesi rutiinin sen kirjoittamiseen, sillä mitä enemmän olet kirjannut ylös ajatuksiasi, kokemuksiasi, kehittymistäsi ja tunteuksiasi opiskelujen ajalta, sitä helpompi sinun on kuvata ulkopuoliselle oma kehittymisesi ja nostaa esiin erityisesti vahvuuksiasi.

Voit itse valita sopivimman muodon oppimispäiväkirjan laadintaan. Se voi hyvin olla paperiversio, koneelle kirjoitettu tai nauhoitettu (nauhoitetut kannattaa purkaa tekstimuotoiseksi vähitellen). Voit kirjoittaa laajasti tai tehdä muistiinpanotyyllisesti ranskalaisilla viivoilla. Voit keskittyä kirjoittamaan pääasiassa vain ammatillista oppimistasi tai pohtia hyvinkin syvällisesti myös tunteuksiasi opintojen aikana. Voit liittää mukaan kiinnostavia lehtileikkeitä ja vaikkapa piirtää.

Oppimispäiväkirjat ovat sinua itseäsi varten, niitä ei tarvitse työnhakuprosessissa kenellekään toimittaa. Päämääränä on, että saat itse selville, minne suuntaan olet menossa, mitkä ovat omat tavoitteesi ja miten hyvin asettamasi tavoitteet saavutat.

Oppimispäiväkirjaa kirjoittamalla tunnistat ja tiedostat omat oppimis- ja opiskelutyyli. Sinulle muodostuu näkemys, millä tavalla itse opit parhaiten ja miten toimit saavuttaaksesi asettamasi tavoitteet. Näiden asioiden tunnistaminen auttaa sinua saavuttamaan helpommin hyviä tuloksia ja edistää oppimistasi. Samalla kartoitat myös opiskeluusi liittyvät kehittämiskohteesi.

4.2 *Ansioluettelo eli CV*

Ansioluettelo eli CV (Curriculum vitae) on yleensä työpaikkahakemukseen liitettävä tiivistetty luettelo hakijan aikaisemmasta työkokemuksesta, suoritetuista tutkinnoista, kursseista, kielitaidosta, ATK -osaamisesta ja hakijan perustiedoista.

Ansioluettelo on hyvä pitää lyhyenä ja ytimekkäänä (yksi A4). Muokkaa CV:tä jokaiseen työhakemukseen: painota niitä työkokemuksia, joilla on mielestäsi erityistä merkitystä hakemaasi työtehtävään. Pyri esittämään työsuhteesi ja koulutuksesi selkeässä aikajärjestyksessä, jotta työnantajalle muodostuu näkemys, mitä olet siihen mennessä tehnyt.

Ansioluetteloiden tekoon löydät ohjeita mm. seuraavilta nettisivuilta:

- http://www.lut.fi/fi/lut/studies/careerservices/student/start/Sivut/Ansioluettelo_Curriculum_Vitae.aspx
- <http://www.mol.fi>
- <http://www.curriculumvitae-ansioluettelo.com/>

4.3 *Dokumentit*

Osaamisportfolioon kannattaa kerätä kaikki elämäsi aikana saamasi todistukset. Näihin kuuluu niin koulu- kuin opiskelutodistukset, työtodistukset, muut suoritettujen koulutusten todistukset kuin vapaa-ajan toiminnastakin saadut todistukset ja kunniamaininnat. Listaa myös tekemäsi julkaisut ja tutkimukset ja kerää näitä talteen (esim. yleisöosastonkirjoituksia, lehtiartikkeleita, TV-haastatteluja, taiteellisia tuotoksiasi)

Mikäli tässä vaiheessa huomaat, että sinulta puuttuu joku todistus, kannattaa se hankkia mahdollisimman pian.

Todistukset jaottelet sitten varsinaisessa portfoliossa sopivien otsakkeiden alle. Tällöin on syytä pysähtyä myös pohtimaan (ja kirjata ajatuksiaan ylös), mitä todistukset sinusta kertovat: ammattitaidostasi, luonteestasi, opiskelutaidoistasi, suunnitelmallisuudestasi jne. Onko hyvien kokemusten lisäksi joukossa kokemuksia, joista olet erityisesti oppinut jotain tai jotka ovat ohjanneet valintojasi tiettyyn suuntaan? Voit ottaa niistäkin kokemuksia opiksesi ja huomata oppineesi jotain itsestäsi.

Kokoamalla kaikki dokumentit yhteen, saat kokonaiskäsityksen omasta polustasi: mistä olet lähtenyt ja mihin olet tullut ja millaista polkua pitkin olet kulkenut.

5 Osaamisportfolion fyysinen rakenne

Jokainen portfolio on tekijänsä näköinen. Kahta samanlaista portfolioa ei löydy. Osaamisportfoliosta olisi kuitenkin hyvä löytyä tietyt peruselementit:

- selkeä ja houkutteleva kansi
- selkeä ja kuvaava sisällysluettelo
- itsensä esittely
- CV
- koulu- ja työhistoria
- tulevaisuuden pohdintaa

Osaamisportfolionsa varsinaisen fyysisen rakenteen jokainen tekijä määrittelee itse. Seuraavissa kappaleissa käydään läpi osaamisportfolioon liittyviä peruselementtejä ja annetaan vinkkejä niiden sisällön tuottamiseksi.

5.1 Kansilehti

Kansi on hyvä keino erottua muista jo heti alkumetreillä. Kannesta voit hyvin tehdä persoonallisen, joka kuvastaa sinua. Mieti kuitenkin kantta tehdessäsi portfolion lopullista käyttötarkoitusta. Kenties muokkaat kannestasi erilaisen jokaiseen työnpaikkahakua varten. Pidä kansi kuitenkin mahdollisimman selkeänä, yksinkertaisena, mutta iskevänä.

5.2 Sisällysluettelo

Osaamisportfolion alkuun on hyvä koostaa sisällysluettelo. Se selventää sinulle/lukijalle portfolion sisällön ja helpottaa tarvittavien dokumenttien etsinnässä. Mieti siis tarkkaan käyttämiäsi otsikoita, jotta ne olisivat mahdollisimman kuvaavia.

Portfolion sisältö voi olla esimerkiksi alla esitettyjen mukainen.

Esimerkki 1.

- henkilötiedot

- opintojen eteneminen ja koulutus
- ammattifilosofia
- osaaminen ja vahvuusalueet
- erityisosaaminen
- työhistorian ja käytännön kokemuksen kuvaus
- oma arvio kehittämisestä eri työpaikoissa, saadut taidot ja valmiudet
- muu työtä tukeva toiminta, esim. järjestö- ja luottamustoimet
- harrastustoiminta
- työstä saatu palaute, itsearviointi
- tulevaisuuden visiot, mitä haluan tulevaisuudelta, missä asioissa haluan kehittyä

Esimerkki 2.

- johdanto portfolioon = esipuhe
- CV
- ammattifilosofia
- opinnot, työkokemus ja niihin liittyvä pohdinta
- työ ym. näytteitä
- harrastukset
- tulevaisuuspohdintaa

5.3 *Minä itse*

Minä itse –osuus on tärkeä. Tähän liität pohdintoja itsestäsi: Millainen olen opiskelijana? Millainen olen työntekijänä (nyt ja tulevaisuudessa)? Mihin suuntaan haluaisin kehittyä? Pyri siis kuvaamaan oma persoonasi ja ammatti-identiteettisi mahdollisimman realistisesti.

Materiaalin tuottamisen voit aloittaa alustavalla itsearvioinnilla - kuka minä olen? Itsearviointia varten kerää ensin kaikki vanhat koulu-, työ- ja muut todistukset yhteen. Samalla selkeytät mielessäsi polun, jonka olet kulkenut. Kenties ne auttavat sinua myös hahmottamaan, minne olet menossa.

Itsearviointia varten pysähdy hetkeksi miettimään esimerkiksi alla lueteltuja asioita. Kirjaa niitä itsellesi ylös. Tee välillä jotain ihan muuta, palaa takaisin muistiinpanojesi

äärelle, lue ne läpi ja täydennä. Mieleesi tulee varmasti monia uusia asioita omasta itsestäsi. Ole avoin ja rehellinen.

- Listaa ylös mm. seuraavia:
- Käymäsi koulut & suorittamasi tutkinnot & muut koulutukset
- Harrastuksesi
- Asioita, joita olet toteuttanut elämässäsi
- Asioita, joissa haluaisit kehittää itseäsi
  - kehittämisalueesi, heikkoutesi
  - järjestä kehittämiskohteesi itsellesi luontevimpaan järjestykseen, esim. tärkeysjärjestykseen
- Asiat, joissa olet todella hyvä
  - osaamisalueesi, vahvuutesi
  - voit jaotella nämä a) synnynnäisiin ja b) opittuihin asioihin
- Tavoite/haave/unelma, jotka haluaisit saavuttaa/toteuttaa
  - mieti niille myös selkeät aikataulut

Voit myös pohdiskella omia vahvuuksiasi ja kehittämiskohteitasi seitsemän lahjakkuuden lajin näkökulmasta:

1. Kielellinen lahjakkuus (esim. kyky keskustella, tykkäät kirjoittamisesta, tykkäät kielellistä kykyä vaativista tehtävistä ja peleistä)
2. Loogis-matemaattinen lahjakkuus (esim. pidät laskemisesta, olet täsmällinen, pidät järjestyksestä, tykkäät ongelmanratkaisutehtävistä ja –peleistä)
3. Visuaalis-spatiaalinen lahjakkuus (esim. olet taiteellinen, ymmärrät helposti karttoja, kaavioita, kuvia, muistat asiat helposti kuvina, sinulla on hyvä ”värisilmä”)
4. Musiikillinen lahjakkuus (esim. havaitset herkästi sävelkorkeudet, osaat hyvin rytmittää, nautit musiikista, osaat itse soittaa/tuottaa musiikkia/laulaa)
5. Ruumiillis-kinesteettinen lahjakkuus (esim. opit parhaiten liikkumalla, tykkäät urheilu- ja kontaktilajeista, olet hyvä käsitöissä, tykkäät näyttelemisestä)
6. Interpersoonallinen eli sosiaalinen lahjakkuus (esim. olet hyvä neuvottelija, vuorovaikutustaitosi ovat hyvät, viihdyt toisten seurassa, sinulla on laaja ystäväpiiri, pidät työskentelystä muiden ihmisten kanssa)

7. Intrapersonallinen eli intuitiivinen lahjakkuus (esim. sinulla on hyvä itsetuntemus, olet tietoinen omasta arvomaailmastasi ja tunteistasi, osaat motivoida itseäsi, haluat erottua valtavirrasta, tunnistat omat vahvuutesi ja heikkoutesi)

Itsepohdiskelun jälkeen olisi antoisaa jakaa ylöskirjaamasi tieto esimerkiksi ystävän kanssa. Hyvin yleistä on, ettei ihminen itse näe itsessään samoja hyviä piirteitä ja taitoja, joita muut ihmiset meissä näkevät. Ammenna portfolioosi tietoa itsestäsi myös muilta: ystäviltä, työtovereilta, opiskelukavereilta, muilta läheisiltä. Voit hyvin yllättyä, miten paljon muut löytävät sinusta positiivista sanottavaa, jota et ole itse tullut ajatelleeksi.

Itsearvioinnin jälkeen jäsenetele keräämäsi tiedot. Omia taitojasi voit jäsenellä esimerkiksi seuraavien otsakkeiden alle (laajenna listaa loputtomiin):

- Tekniset taidot
- Kaupalliset taidot
- Sosiaaliset taidot
- Muut taidot

5.4 Koulutus

Koulutusosiossa kuvaat koulutaustasi (meneillään olevan koulutuksen lisäksi myös aiemmat tutkintosi ja käymäsi koulut ja kurssit). Kuvaa koulutusten sisällöt ja liitä joukkoon opintojen aikaisia todistuksia, dokumentteja, harjoitustöitä, arviointeja ja itsearviointia. Pohdi, mitä olet mielestäsi oppinut, mitä olisit vielä halunnut oppia ja miksi, missä olit erityisen hyvä ja miksi jne.

Tänne kannattaa kirjata ylös myös perustelut opiskelussa tehdyille sivuaine- ja opintojaksovalinnoille. Jotta työnhakutilanteessa pystyt selkeästi ja ytimekkäästi perustelemaan tekemäsi opintovalinnat, on niiden perustelut hyvä kirjata jo opiskelun aikana ylös ja tallentaa omaan osaamisportfolioon. Tällaisia valintoja ovat mm. sivuainevalinnat ja vapaasti valittavat opintojaksot sekä kieliopinnot, opinnot ulkomailla sekä työharjoittelu (kotimaassa/ulkomailla – millaisissa yrityksissä ja millaisissa tehtävissä ja miksi?)

Muistele myös tilannetta, jolloin hait opiskelupaikkaa? Mitä muita vaihtoehtoja sinulla oli mielessäsi? Miten valikoidut Rajavartiolaitoksen tehtäviin? Millaisia toivei-

ta/tavoitteita sinulla oli tuolloin opinnoillesi ja tulevalle työurallesi? Onko haaveesi tulevasta työstä muuttuneet ja mihin suuntaan? Mitkä asiat opintojen aikana ovat tähän vaikuttaneet (esim. kokemukset erilaisista harjoittelupaikoista, mielenkiinnon kohteiden muuttuminen opintojen edetessä)?

Opintojen alussa laatimasi ja opintojen aikana päivittämäsi HOPS on oleellinen osa osaamisporfoliotasi. Juuri HOPSiin liittyen kirjaa ylös tekemiäsi valintoja ja niiden perusteluja: mistä hankit syvälliset tiedot ja miksi / mistä hankit perustason tietämyksen ja miksi / mitä kieliä luit ja miksi / miten opintojaksojen esitietovaatimukset vaikuttivat valintoihisi / teitkö valinnat vahvasti itse vai teitkö samoja valintoja kavereidesi kanssa/heidän suosituksistaan?

Ota HOPS työ aidosti oman tulevaisuuden suunnittelun välineeksi. Kuten sanotaan, ”Hyvin suunniteltu on jo puoliksi tehty.” Hyvin suunnitellut opinnot etenevät paremmin aikataulussaan ja tutkinnostasi muodostuu aidosti suunniteltu ja juuri sinulle räätälöity kokonaisuus. Älä mene valtavirran mukana, vaan tee opintovalintasi omaan elämäsi ja tulevaisuuden haaveisiisi pohjautuen.

Tähän osioon kerätään myös kaikki dokumentit Rajavartiolaitoksen koulutuksen ajalta. Liitä mukaan tärkeiksi katsomiasi dokumentteja koko opintojen ajalta (Kuten seminaari- ja harjoitustöitä, arviointeja, saamaasi vertaispalautetta. Työnhakua varten valitset täältä haettavan työtehtävän kannalta mielestäsi oleellisimmat dokumentit.

5.5 Aiempi työkokemus

Työtodistukset liitetään osaamisportfolioon. Halutessasi voit liittää ne tämän kohtaan tai sijoittaa ne portfolion liitteisiin. Tästä osiosta löytyy CV:si sekä työkokemuksesi kuvaukset ja oma pohdintasi työkokemuksistasi.

Pohdi, mitä tietoja ja millaisia taitoja olet erilaisissa työtehtävissä oppinut. Millaisista työtehtävistä sinä pidit, mitkä koet itsellesi sopivimmiksi ja miksi? Käy läpi jokainen työkokemuksesi ja kirjaa ylös ajatuksia, joita mielessäsi herää. Löydät varmasti paljon sellaista, jota haluat tallentaa ja hyödyntää myöhemmin työnhaussa. Tavoite on, että muodostat itsellesi kuvaa siitä, mitä olet tähän mennessä tehnyt, sillä se auttaa sinua

pohtimaan, mitä haluaisit tulevaisuudessa tehdä. Samalla kartoitat omaa osaamistasi, sitä missä olet hyvä.

5.6 Informaatio muusta toiminnasta / hankittu osaaminen vapaa-ajalla

Tässä osiossa kerro osallistumisestasi yhteiskunnallisiin tehtäviin ja liitä mukaan erilaisia suosituksia, kirjeitä ja ulkopuolisten arviointeja. Liitä mukaan myös tietoa muista asioista, joita pidät tärkeänä kuten harrastuksista ja muista vapaa-ajan toimista.

Mitä muuta olet tehnyt, joka tuo ilmi oman kiinnostuksesi opiskelemaasi alaan? Miten olet omatoimisesti laajentanut/syventänyt omaa osaamistasi? Miten eri vapaa-ajan harrastukset tukevat ammattitaitosi kehittymistä ja/tai soveltuvuuttasi tietyn tyyppisiin työtehtäviin?

5.7 Urasuunnittelu

Osaamisportfolioon voi kerätä erillisen Urasuunnittelu-osion, jossa keskityt työelämätaitoihisi ja siihen, mikä sinua kullakin alalla/työelämän sektorilla erityisesti kiinnostaa. Urasuunnittelu ja aiempi työkokemus –osiot limittyvät tiukasti yhteen. Tässä katse on tulevassa, josta olet muodostanut jo jonkinlaista kuvaa pohtiessasi aiempia työkokemuksiasi ja sitä, miltä ne sinusta tuntuivat.

Tänne osa-alueeseen sopii myös pohdintaa kehittämistä vaativista työtaidoistasi. Monet työnantajat ovat kiinnostuneita kuulemaan, kuinka realistisesti ajattelet omaa osaamistasi ja sitä, millaisina näet omat kehittymistarpeesi ja –mahdollisuutesi. Kehittämiskohteiden pohdinta valmistaa sinua myös tuleviin työhaastatteluihin. Kehittämiskohteitasi voit pohtia esimerkiksi SWOT-analyysin (strength – vahvuus, weakness – heikkous, opportunity – mahdollisuus, threat – uhka) avulla. Voit tehdä SWOT –analyysiä erilaisia työtehtäviä ajatellen (esimerkiksi asiakaspalvelutyötä varten, päällikön tehtäviä varten, tutkimustehtäviä ajatellen jne.). Kehittämistavoitteesi voi liittyä joihinkin seuraaviin: organisointitaidot, esiintymistaidot, kuuntelemisen taito, kielitaito, kirjoituksen selkeys, ajankäytön hallinta.

Millaisia toiveita sinulla on tulevalle työelämälle? Millaisista aihealueista olet erityisesti kiinnostunut? Millaisista työtehtävistä? Pidätkö enemmän päivätyöstä vai vuorotyöstä? Entä ihmisten kanssa työskentelystä vai esimerkiksi tutkimuksesta? Keskity positiivisiin asioihin, älä kirjaa negatiivisia ”tätä en ainakaan halua” -tunteita.

Portfoliotyöskentelystä on hyötyä jo opintojen aikana kesäharjoittelujen suunnittelussa ja valinnassa. Millaiset työt tukevat ammatillisia päämääriäsi?

6 Näyteportfolion kasaaminen

Kun olet tehnyt hyvää (selkeää ja jäsenneiltyä) ja perusteellista työtä osaamisportfolion kasaamisessa, on sinun helppo koota itsellesi näyteportfolio – persoonallinen markkinointiasiakirja, jota voit käyttää työnhaussa.

Näyteportfolion päätarkoitus on tuoda lukijalle esiin sinun ammatillinen osaamisesi ja pätevyytesi. Näyteportfoliosta tulee esiin myös persoonallisuutesi, erityiset taitosi ja tietosi. Näyteportfoliostasi löytyy/näky:

- koulutustaustasi esittely
- oman osaamisesi ja ammattitaitosi esittely
- kertomus omasta motivoituneisuudestasi ja sitoutumisestasi alaan
- tärkeimpinä pitämäsi saavutuksiesi esittely (ja perustelut)
- omat tulevaisuuden tavoitteesi
- omat kiinnostuksesi kohteet (ja niiden perustelut)
- itsesi markkinointi kyseiseen tehtävään
- persoonallisuutesi

Näyteportfoliota tehdessäsi mieti, millaista työpaikkaa olet hakemassa. Onko portfolin parempi olla sähköinen vai paperilla? Onko portfoliosi perinteisessä kansiossa vai jollakin toisella tavalla moderni ja selvästi muista erottuva? Kannattaa myös miettiä, millainen näyteportfolio herättää työnantajan kiinnostuksen ja millainen portfolio kuvaa parhaiten minua ja miksi.

Näyteportfolio voi sisältää esimerkiksi seuraavat osa-alueet:

- Minä itse (omat tiedot, yhteystiedot)
- Polkuni ammattiini (millaista polkua olet kulkenut ennen valmistumistasi ja mihin ammattiin olet valmistunut, miksi juuri tämä ammatti)
- Kasvuni ammattilaisena (polkuni valmistumisen jälkeen ja mitä olet tehnyt valmistumisesi jälkeen, polkuni opintojen aikana ja millaisia töitä olen tehnyt silloin tehnyt, millainen työntekijä olen)

- Ammatilliset tulevaisuuden suunnitelmani (missä tahdot kehittyä, millaista työtä tehdä, mitä muita tulevaisuuden haaveita sinulla on, mikä sinua erityisesti kiinnostaa)
- Liitteet (CV, todistuksia, näytetöitä jne)

Näyteportfolion kasaamisen loppusuoralla on syytä pysähtyä miettimään seuraavia (auttavat myös valmistautumisessa työhaastatteluun):

- Mitä olen valinnut näyteportfolioon ja miksi?
- Mitä ne kertovat omasta osaamisestani?
- Miten valitut dokumentit kuvaavat minua?
- Mitä toivoisin aineiston kertovan minusta työnantajalle?
- Mitä arvostan itse eniten portfolioissani?
- Minkä dokumentin valitsisin erityisesti valittujen dokumenttien joukosta kuvaamaan omaa
  - osaamistani
  - kehittymistäni
  - persoonallisuuttani
  - muita työelämässä vaadittavia taitoja ja miksi?
- Mitä opin portfolioa tehdessäni itsestäni?
- Millaisia tavoitteita asetan omalle kehittymiselleni jatkossa? Mitkä ovat kehittymiskohteeni?

Tee näyteportfoliostasi itsesi näköinen. Anna persoonallisuutesi/osaamisesi/arvostuksesi näkyä jo portfolion ulkoasussa. Jo kansilehdestä tulisi näkyä, kenen näyteportfoliosta on kyse ja mihin tarkoitukseen se on laadittu. Sisällysluettelo ja liiteluettelo kannattaa sisällyttää myös näyteportfolioon.

7 Työnhakuun

Tavoite on, että portfoliotyöskentely auttaa sinua työnhakutilanteessa löytämään vahvuutesi kyseiseen työpaikkaan ja tuomaan ne selkeästi ja perustellusti esille. Hakiessasi töitä sinun on pystyttävä osoittamaan kiinnostuksesi ja omat ammatilliset vahvuutesi haettavaan työtehtävään. Hyvä hakemus on avain työhaastatteluun.

Tarkastele porfoliiossasi, millainen persoona olet työntekijänä, kuinka hyvin sitoudut kulloiseenkin työtehtävääsi, miten kannat vastuusi. Tarkastele porfoliiossasi myös työelämän vaatimia perustaitoja:

- halua kehittää työyhteisön / organisaation toimintaa
- halua työskennellä yhteisen ja avoimen toiminnan ja kommunikaation puolesta yhdessä toisten työntekijöiden kanssa
- halua kehittää itseään ja oppia virheistään
- omat kommunikaatio- ja vuorovaikutustaidot (kirjallinen, suullinen, verkossa tapahtuva, toisen ihmisen kohtaaminen, asiakaspalvelutaidot jne.)
- omat johtamis- ja hallintataidot
- omat tiedon hankinta- ja omaksumistaidot

Käytä hyödyksesi työskentelyn alussa tekemääsi itsearviointia. Omat osaamis- ja kehittämisalueesi, vahvuutesi ja heikkoutesi selkeyttävät sinulle, millaisessa työssä voisit parhaiten hyödyntää omaa osaamistasi ja jossa sinulla olisi myös mahdollisuus kehittää itseäsi.

Näyteportfolion voit lähettää jo työnhaku vaiheessa työnantajalle tai ottaa sen mukaasi työhaastatteluun. Mikäli päädyt lähettämään sen jo hakemuksen yhteydessä, kannattaa lähettää näyteportfolion kopio, eli versio, jossa ei ole alkuperäisiä todistuksia.

Näyteportfolion tulee olla tiivis ja ytimekäs, nopea ja helppolukuinen. Työhaastattelutilanteessa mukana oleva näyteportfolio voi kuitenkin olla laajempi ja perusteellisempi ja se voi sisältää myös alkuperäiset todistukset, mikäli et jätä portfolioa työnantajalle.

Portoliot ovat laajalti käytössä työnhakuprosesseissa eri puolilla maailmaa. Sen kysyntä ja asema tulee nousemaan Suomessakin.

8 Loppusanat

Osaamisportfolioon voi matkan varrella kerääntyä hyvinkin paljon materiaalia, mutta hyvin jäsenneltynä löydät sieltä tarvitsemasi tiedot ja dokumentit näyteportfolioosi. Osaamisportfolioista ei kannata hävittää sinne kertynyttä materiaalia, vaikka mieli teki siivota ”kansio” puhtaammaksi. Saatat joskus tulevaisuudessa tarvita hyvinkin erilaisia osia portfolioistasi. Talteen kirjatut asiat on aina helpompi palauttaa mieleen kuin kirjaamattomat.

Tee portfolioistasi sellainen, josta olet ylpeä! Asennoidu portfolioyöskentelyyn kuin antoisaan retkeen – opit takuuvarmasti paljon itsestäsi ja ammatillisesta kehittämisestäsi!